

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

TUSSEN

DE PROVINCIE ZUID-HOLLAND

EN

LDM C.V.

Samenwerkingsovereenkomst

inzake WarmtelinQ tracé Vlaardingen – Den Haag

De ondergetekenden,

1. de **PROVINCIE ZUID-HOLLAND**, kantoor houdende aan het Zuid-Hollandplein 1, 2596 AW te Den Haag, postadres postbus 90602, 2509 LP Den Haag, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de Commissaris van de Koning, namens deze mevrouw A. Koning, gedeputeerde van de Provincie Zuid-Holland, hierna te noemen: “**de Provincie**”,

en

2. de commanditaire vennootschap **LdM** gevestigd te Groningen, kantoorhoudende aan de Concourslaan 17 te 9727 KC Groningen, postadres postbus 19, 9700 MA Groningen, ingeschreven bij het Handelsregister onder nummer 72553030, hierbij vertegenwoordigd door de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid LdM Beheer B.V., gevestigd te Groningen, kantoorhoudende aan de Concourslaan 17 te 9727 KC Groningen, postadres postbus 19, 9700 MA Groningen, ingeschreven bij het Handelsregister onder nummer 72488425, in hoedanigheid van beherend vennoot van de commanditaire vennootschap, hierna te noemen: “**LdM**”,

LdM en de de Provincie hierna gezamenlijk ook te noemen: “**Partijen**” en ieder afzonderlijk een “**Partij**”,

in aanmerking nemende dat:

- A. Het project WarmtelinQ tracé Vlaardingen-Den Haag (hierna: WarmtelinQ) de ontwikkeling en realisatie betreft van een in 2023 operationele en in bedrijf te stellen warmtetransportleiding c.a. in een tracé dat loopt van de Burgemeester Heusdenslaan te Vlaardingen (aansluiting op de bestaande warmteleiding ‘Leiding over Noord’) via de gemeenten Schiedam, Midden-Delfland, Delft en Rijswijk tot aan de huidige centrale van Uniper aan het De Constant Rebecque plein in Den Haag.
- B. De ontwikkeling van WarmtelinQ de continuïteit van warmtelevering aan het stadsverwarmingsnet van Den Haag beoogt te garanderen en te verduurzamen, en mogelijkheden biedt om meer woningen en bedrijven op een warmtenet aan te sluiten én tegelijkertijd een kans biedt aan de gemeenten Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland, Delft en Rijswijk om toekomstig te ontwikkelen warmtedistributienetten binnen deze gemeenten te ontsluiten vanaf deze warmtetransportleiding.
- C. De minister van Economische Zaken en Klimaat in zijn brief aan de Tweede Kamer van 9 september 2019 (zie **Bijlage 1** Kamerbrief ontwikkeling warmtetransportnet Zuid-Holland) vanwege de klimaatdoelen heeft aangegeven dat Gasunie de opdracht krijgt de in die brief beoogde infrastructuur, waaronder WarmtelinQ, te ontwikkelen. Een en ander met het perspectief van een gereguleerd onafhankelijk warmtetransportbeheer, zoals vast te leggen en nader te duiden in de Warmtewet (zie **Bijlage 2** Kamerbrief Voortgang wetstraject Warmtewet 2).
- D. Onder deze opdracht van de minister aan de Gasunie in elk geval de aanleg en het beheer (inclusief onderhoud en uitbreiding, system operator en het eigenaarschap) van WarmtelinQ valt. En daarmee wordt WarmtelinQ nadrukkelijk gezien als belangrijke stap in de realisatie van het regionale warmtetransportnet in Zuid-Holland.
- E. de realisatie en het beheer van WarmtelinQ in strijd is met de over de lengte van het tracé geldende bestemmingsplannen.
- F. de Provincie de ontwikkeling van WarmtelinQ ondersteunt, en Partijen derhalve met elkaar in overleg zijn gegaan over de wijze waarop WarmtelinQ ruimtelijk mogelijk kan worden gemaakt.

- G. Provinciale Staten op 18 december 2019 heeft besloten een PIP op te stellen, de PCR toe te passen en een mer-procedure voor een Combi MER te starten.
- H. Partijen gezamenlijk tot de conclusie zijn gekomen dat het vaststellen van een provinciaal inpassingsplan voor WarmtelinQ (hierna te noemen: het “**PIP**”) gecombineerd met toepassing van de provinciale coördinatie-regeling zoals vastgelegd in par. 3.6.2 van de Wro ten behoeve van de afgifte van de benodigde vergunningen een noodzakelijke juridische route is teneinde WarmtelinQ conform de Planning te realiseren.
- I. Partijen ermee bekend zijn dat de voormelde planologische maatregel mogelijk zal leiden tot de toekenning van planschadevergoeding als bedoeld in artikel 6.4a van de Wro.
- J. Bij het aangaan van deze overeenkomst Partijen geen inzicht hebben in de omvang van de mogelijk te verwachten planschade.
- K. op grond van artikel 6.4a Wro het wettelijk toegestaan is dat de Provincie planschadevergoedingen, zoals bedoeld in de artikelen 6.1 tot en met 6.3 Wro, afwentelt op de private partij in wiens belang de planologische maatregel plaatsvindt.
- L. WarmtelinQ een dermate grote omvang en impact op de ruimtelijke ordening heeft dat Partijen wensen afspraken te maken over hun samenwerking en de financiële consequenties daarvan voor de Provincie in haar rol van haar bevoegd gezag.
- M. LdM voorts met de gemeenten en particuliere grondeigenaren in wiens grondgebied het tracé van WarmtelinQ zal zijn gelegen (te weten Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk en Den Haag) afzonderlijke afspraken zal maken met betrekking tot de samenwerking, aanleg en ligging van de warmtetransportleiding.
- N. Partijen met deze Samenwerkingsovereenkomst hun afspraken wensen vast te leggen en wel op de wijze zoals hieronder is opgenomen.

KOMEN HIERBIJ OVEREEN EN STELLEN VAST:

Artikel 1 Definities, interpretaties en context

1.1 In deze Samenwerkingsovereenkomst wordt, tenzij uit de context of de relevante zinsnede ondubbelzinnig anders blijkt, aan de hieronder opgenomen dikgedrukte woorden en uitdrukkingen de betekenis toegekend die daarachter staat vermeld:

Aftak:

Het T-stuk in de hoofdleiding dat een korte leiding met een afsluiter bevat die aan het einde is dichtgelast. Een Aftak kan worden gebruikt om door middel van een leiding een aansluiting op het warmtetransportsysteem te realiseren. Door de aanwezigheid van een afsluiter, kan deze aansluiting worden gerealiseerd zonder onderbreking van het warmtetransportsysteem. Zie **Bijlage 3** Notitie Definitie aftak en demarcatie WarmtelinQ kenmerk WLQ O&V 4392.

Detail Ontwerp:

Het Detail Ontwerp is het tracéontwerp van de warmtetransportleiding dat dient als basis voor de vergunningaanvragen door LdM bij de bevoegde gezagsorganen en voor de verbeeldingen, de regels en de toelichting van het PIP. Het Detail Ontwerp betreft een overzichtskaart en (1:500) routekaart(en).

Gedeputeerde Staten

Het dagelijks bestuur van de Provincie.

PIP:

Provinciaal inpassingsplan conform artikel 3.26 van de Wet ruimtelijke ordening.

Planning:	De planning zoals bijgevoegd als Bijlage 4 Planning project kenmerk WLQ O&V 7402.
Planschade:	Tegemoetkoming in de schade als bedoeld in artikel 6.1 Wro, waaronder mede begrepen de kosten als bedoeld in artikel 6.5 Wro die een gevolg zijn van planologische besluiten als bedoeld in artikel 6.1. Wro, althans een in de plaats van art. 6.1 en/of art. 6.5 getreden regeling.
Pompstation	Het gebouw waarin de pompinstallaties en de bijbehorende hulpinstallaties staan en dat er voor zorgt dat het transportsysteem voldoende druk en stroming van het medium (heet water) behoudt om de warmtelevering op alle afleverpunten te garanderen, ook op de koudste dag (met grootste vraag) op het verst gelegen punt. De belangrijkste componenten zijn pompen en hun elektrische aandrijvingen. Het pompstation is een onderdeel van het warmtetransportsysteem.
Project:	Het totaal aan werkzaamheden dat door of namens en voor rekening en risico van LdM wordt uitgevoerd ten behoeve van het ontwerpen en aanleggen van de Warmtetransportleiding c.a. tussen Vlaardingen en Den Haag, inclusief Aftak, Pompstation en aansluitpunt in Delft, alsmede alle daarbij behorende onderzoeken en voorbereidingshandelingen. Het beheer van de Warmtetransportleiding maakt geen onderdeel uit van het Project.
Projectfase:	Het project bestaat uit de volgende fasen: A. Tracé-bepaling B. Voorlopig Ontwerp (VO) C. Externe onderzoeken D. Detail Ontwerp E. Vergunningenfase F. Voorbereiding aanleg G. Aanleg.
Provinciale Staten:	Provinciale staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van de Provincie (artikel 7 Provinciewet).
Gedeputeerde Staten	De Commissaris van de Koning en de door de Provinciale staten benoemde gedeputeerden vormen gezamenlijk Gedeputeerde Staten, (artikel 34 en 35 Provinciewet).
Provincie:	De provincie Zuid-Holland.
Samenwerkingsovereenkomst:	Deze overeenkomst.
Voorlopig Ontwerp (VO):	Het ontwerp (projectfase B) waarin de voorgenomen ligging van de leiding zoals vastgelegd in projectfase A, nader uitgewerkt wordt.

- Warmtetransportleiding:** De dubbele leiding (aanvoerleiding en retourleiding) met bijbehoren, met een buitendiameter van 90 centimeter en een binnendiameter van 70 centimeter per leidingbuis, die ondergronds naast elkaar worden gelegd, zoals weergegeven op de Routekaart met kenmerk X-805-KT-000-1 - Rev.1, zie **Bijlage 5**. De naar of van deze aanvoer- en retourleiding lopende transport- en secundaire leidingen vormen geen onderdeel van het Project.
- Wro:** Wet ruimtelijke ordening en/of daaropvolgende wetgeving.

1.2 De definities kunnen zonder verlies van hun betekenis in enkelvoud of in meervoud worden gebruikt.

1.3 Waar in de Samenwerkingsovereenkomst wordt verwezen naar een Bijlage of Artikel, is bedoeld een bijlage of artikel bij of van deze Samenwerkingsovereenkomst.

1.4 Kopjes en nummers van artikelen zijn uitsluitend bedoeld om verwijzingen naar de artikelen te vergemakkelijken en zullen de interpretatie van de desbetreffende artikelen niet beïnvloeden.

Artikel 2 Doel en reikwijdte van deze overeenkomst

- 2.1** Doel van deze overeenkomst is het vastleggen van afspraken tussen Partijen:
1. met het oog op het ontwerpen, uitwerken en realiseren van WarmtelinQ.
  2. over de wijze waarop de kosten die de Provincie maakt ten behoeve van WarmtelinQ door LdM zullen worden gedragen.
- 2.2** Partijen streven met erkenning van elkaars belangen en verantwoordelijkheden naar de tijdige en kostenefficiënte/doelmatige realisatie van WarmtelinQ.
- 2.3** De bij deze overeenkomst opgenomen Planning is indicatief van aard. Wanneer er in deze overeenkomst verwezen wordt naar het werken conform die Planning, dan gaat het uitdrukkelijk om een streefplicht voor de betreffende partij. Partijen zullen bij een dreigende overschrijding van de Planning, de wederpartij per omgaande informeren en trachten de overschrijding te voorkomen c.q. zo veel mogelijk te beperken.

Artikel 3 Belangen van Partijen

- 3.1** Het belang van de Provincie is dat zij als bevoegd gezag zo transparant en voortvarend mogelijk zal handelen binnen de wettelijke taken die haar toegewezen zijn om WarmtelinQ zo spoedig mogelijk te laten realiseren.
- 3.2** Het belang van LdM is dat de aanleg van WarmtelinQ conform planning, doelmatig en kostenefficiënt zal plaatsvinden.

Artikel 4 Concrete afspraken tussen Partijen

1. De Provincie zal in haar rol als bevoegd en/of coördinerend gezag ten behoeve van WarmtelinQ de noodzakelijke procedures voeren waaronder die bedoeld in par. 3.5.1 Wro (provinciaal inpassingsplan) en par. 3.6.2 Wro (provinciale coördinatie-regeling).
2. Ingeval van noodzakelijk te nemen maatregelen bij een dreigende overschrijding van de Planning als in artikel 2, lid 2.3 bedoeld, zullen Partijen zich inspannen om de nadelige gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken.

3. De Provincie zal ten behoeve van WarmtelinQ, voor zover nodig de betrokken afdelingen dusdanig inrichten dat zij optimaal in staat zijn de op grond van deze Samenwerkingsovereenkomst gemaakte afspraken zo goed mogelijk na te komen.
4. LdM zal de benodigde medewerking verlenen aan door de Provincie in het kader van de hiervoor in artikel 4 lid 1 bedoelde te voeren procedure(s).
5. Partijen informeren elkaar periodiek doch ten minste 1 keer per twee weken over de stand van zaken en de voortgang van WarmtelinQ.
6. LdM treft tijdig en voor eigen rekening en risico de noodzakelijke voorbereidingen waaronder het laten verrichten van voorbereidende onderzoeken ten behoeve van de aanvraag van de benodigde vergunningen, ontheffingen, vrijstellingen en goedkeuringen, een en ander conform de Planning.

Artikel 5 Overleg

Ten behoeve van overleg en besluitvorming wordt de volgende structuur ingericht:

	PROVINCIE	LdM
Bestuurlijk	De politiek verantwoordelijke Gedeputeerde(n) Besluitvormingsniveau: College van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten	Directie LdM C.V./LdM Beheer B.V.
Tactisch	De ambtelijke opdrachtgever intern Strategisch en tactisch niveau: inzet en afstemming van de ambtelijke coördinatie in relatie tot WarmtelinQ én ambtelijke advisering naar het politieke niveau	Projectdirecteur
Ambtelijk coördinerend	De projectleider van de Provincie Coördineert inzet provinciale disciplines en te doorlopen besluitvormingsproces	Manager Techniek Manager Omgeving & Vergunningen WIQ VL-DH

Artikel 6 Financiële bepalingen

1. Partijen komen overeen dat de door de Provincie in haar rol als coördinerend en/of bevoegd gezag te maken kosten specifiek ten behoeve van WarmtelinQ door LdM aan de Provincie vergoed zullen worden.
2. De Provincie maakt een overzicht van de gemaakte kosten in de voorbereidingsfase en een raming van de in dit verband te verwachten door LdM te vergoeden kosten exclusief overhead, dat in **Bijlage 6** is vastgelegd. Indien de Provincie een overschrijding van meer dan 10% van de geraamde kosten verwacht, dan zal zij LdM daar zo spoedig mogelijk van op de hoogte stellen. Partijen zullen vervolgens in goed overleg bepalen of die overschrijding voor vergoeding in aanmerking komt.
3. Facturering van de kosten van de voorbereidingsfase vindt plaats na ondertekening van de Samenwerkingsovereenkomst.
4. Facturering van de overige posten zoals gespecificeerd en overeengekomen in de onder lid 2 van dit artikel genoemde kostenraming welke als bijlage is opgenomen bij de Samenwerkingsovereenkomst, vindt na het vaststellen van het PIP plaats.
5. De facturen kunnen per mail ingediend worden via en dienen te naam gesteld te worden van:

LdM C.V.

Concourslaan 17

9727 KC Groningen

Onder vermelding van project: en t.a.v.

Ingediende facturen die voldoen aan de gevraagde specificaties en wettelijke vereisten zullen binnen 30 dagen na factuurdatum worden voldaan.

Artikel 7 Planschade

1. Op de ingediende verzoeken om planschade is het hierover bepaalde in de Wro en de van toepassing zijnde Provinciale omgevingsverordening onverminderd van toepassing.
2. Partijen zijn op grond van artikel 6.4a Jo. 6.6 lid 1 Wro overeengekomen dat uit WarmtelinQ voortvloeiende door de Provincie uit te keren planschadevergoedingen, ex artikel 6.1 Wro, door LdM aan de Provincie vergoed worden.
3. LdM zal van de Provincie na elk onherroepelijk besluit op een verzoek tot vergoeding van planschade een factuur ontvangen ter hoogte van de toegekende vergoeding en de in het kader van de betreffende planschadeprocedure door de Provincie gemaakte (advies)kosten, en deze binnen 30 (dertig) dagen na ontvangst van deze factuur aan de Provincie betalen.
4. Partijen zullen voor rekening van LdM een planschadeanalyse laten uitvoeren door een onafhankelijk en deskundig planschadeadviesbureau. Indien dit adviesbureau van oordeel is dat er sprake kan zijn van planschade als gevolg van de vaststelling van het PIP, zal LdM de hoogte van die planschade door dit adviesbureau laten taxeren.
5. De Provincie zal LdM conform de provinciale planschadeverordening direct schriftelijk op de hoogte stellen van ieder door haar ontvangen verzoek om planschade welk verband houdt met WarmtelinQ, en zal LdM, als zijnde belanghebbende partij, betrekken bij de afwikkeling daarvan.

Artikel 8 Omgevingsmanagement en communicatie

1. LdM zal in overleg met de Provincie en de betrokken gemeenten een omgevings- en communicatieplan opstellen (zie **Bijlage 7**). LdM initieert en coördineert de uitvoering van de in het omgevings- en communicatieplan opgenomen activiteiten en stemt deze af met de Provincie en de betrokken gemeenten.
2. De perswoordvoering is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van LdM, de Provincie en de betrokken gemeenten. LdM is coördinator wanneer de communicatie betrekking heeft op de uitvoerings- en bouwcommunicatie met betrekking tot WarmtelinQ zoals persinterviews, persberichten en het beantwoorden van mediavragen.
3. Wanneer het bestuursrechtelijke aangelegenheden betreft, treedt de Provincie of de desbetreffende gemeente op als coördinator. In beide gevallen wordt afgestemd met de andere betrokken partijen.
4. Behoudens bestuursrechtelijke verplichtingen, doen Partijen openbare aankondigingen, persberichten of andere mededelingen aan derden over het sluiten, de inhoud of de uitvoering van deze Samenwerkingsovereenkomst of de beoogde vervolgovereenkomst(en) na onderling overleg.
5. De Provincie ondersteunt WarmtelinQ door middel van het inzetten van bestaande communicatiemiddelen en communicatiekanalen van de Provincie.

Artikel 9 - Looptijd

Deze overeenkomst treedt in werking op de datum dat hij door beide Partijen is ondertekend, en eindigt op het moment dat Partijen aan al hun verplichtingen uit hoofde van deze overeenkomst hebben voldaan en Partijen op grond van deze overeenkomst derhalve over en weer niets meer van elkaar te vorderen hebben.

Artikel 10: Toepasselijk recht, geschillen en forum keuze

10.1 Op deze Samenwerkingsovereenkomst is Nederlands recht van toepassing.

10.2 Een geschil bestaat indien een Partij zulks schriftelijk aan de andere Partij mededeelt, onder aanduiding van het geschil.

10.3 Ten aanzien van alle Geschillen die samenhangen met of voortvloeien uit deze Samenwerkingsovereenkomst zullen Partijen zich inspannen en proberen het geschil in onderling overleg op te lossen. Mochten Partijen er onderling niet uitkomen, dan kan het Geschil in eerste instantie uit handen worden gegeven aan een MfN-registermediator. Als mediation tot een oplossing leidt, kan het geschil worden voorgelegd aan de bevoegde rechter van de rechtbank Rotterdam.

Artikel 11: Slotbepalingen, Considerans en Bijlagen

11.1 Geen aanpassing van, wijziging van of toevoeging aan deze Samenwerkingsovereenkomst zal bindend zijn tussen Partijen, tenzij deze schriftelijk is vastgelegd en door beide Partijen bevoegdelyk is ondertekend.

11.2 Indien enige bepaling van deze Samenwerkingsovereenkomst ongeldig of niet bindend is of wordt, dan blijven Partijen gebonden aan de overige bepalingen. Partijen zullen in dat geval de ongeldige of niet bindende bepaling vervangen door een bepaling die geldig en bindend is en waarvan de strekking, gezien de inhoud en doel van deze Samenwerkingsovereenkomst, zoveel mogelijk gelijk is aan de ongeldige of niet bindende bepaling.

11.3 De considerans ("nemen in overweging dat") en de in lid 11.4 genoemde Bijlagen maken integraal onderdeel uit van deze Samenwerkingsovereenkomst. Bij tegenstrijdigheid geldt de volgende volgorde (van boven naar beneden):

- i. (de tekst van) de Artikelen.
- ii. (de tekst van) de Bijlagen.
- iii. (de tekst van) de Considerans.

11.4 De volgende, door Partijen geparafeerde, Bijlagen vormen één onverbrekelyk geheel met deze Samenwerkingsovereenkomst:

Bijlage 1: Kamerbrief ontwikkeling warmtetransportnet Zuid-Holland kenmerk DGKE / 19211736

Bijlage 2: Kamerbrief Voortgang wetstraject Warmtewet 2 kenmerk DGKE / 19266313

Bijlage 3: Notitie Definitie aftak en demarcatie WarmtelinQ kenmerk WIQ-O&V 4392

Bijlage 4: Planning project kenmerk WLQ-O&V 7402

Bijlage 5: Routekaart Voorlopig Ontwerp status Definitief met kenmerk X-805-KT-000-1 - Rev.1

Bijlage 6: Kostenraming PZH PIP WarmtelinQ Vlaardingen Den Haag definitief

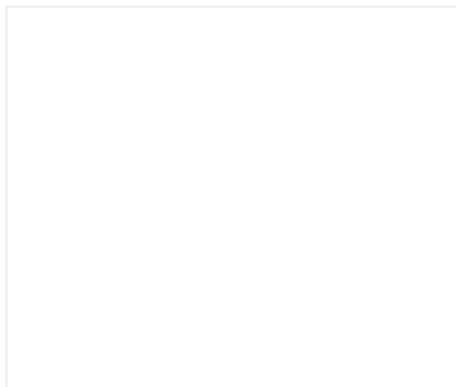
Bijlage 7: Communicatieplan bijlage bij SOK PZH definitief

----- ondertekening op de volgende pagina -----

ONDERTEKENING:

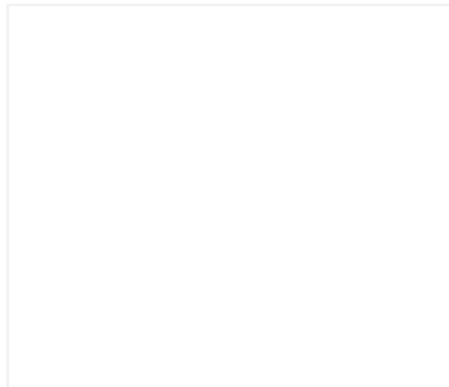
Aldus in tweevoud opgemaakt en door Partijen ondertekend:

Provincie Zuid-Holland

mevrouw A. Koning
Gedeputeerde
op:

te:

LdM C.V
Vertegenwoordigd door LdM Beheer B.V.

Bestuurder LdM Beheer B.V.
op:

te:

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 9 september 2019
Betreft Ontwikkeling warmtetransportnet Zuid-Holland

Ons kenmerk
DGKE / 19211736

Geachte Voorzitter,

De transitie naar een klimaatneutrale energiehuishouding in 2050 omvat onder meer de verduurzaming van de warmtevoorziening. In het Klimaatakkoord zijn hierover diverse afspraken vastgelegd, waaronder het vaststellen van een warmtetransitievisie door alle gemeenten in 2021. In de provincie Zuid-Holland ligt er de unieke kans om met de aanleg van een grootschalig warmtetransportnet concrete stappen te zetten in de verduurzaming van de regio en naar minder gebruik van Groningergas. Met deze 'warmterotonde' wordt onder meer restwarmte uit het Rotterdams havengebied getransporteerd naar woningen, bedrijven en de glastuinbouw in diverse gemeenten. Bij een volledige uitrol kan het warmtesysteem voorzien in een warmtelevering van ongeveer 40 PJ rond 2030. Dat levert in potentie een vraagreductie op van ruim 1 miljard Nm³ laagcalorisch gas en leidt tot 2-3 Mton/jaar CO₂-besparing.

Vanwege de klimaatdoelen in de industrie, landbouw en gebouwde omgeving acht ik de realisatie van een regionaal warmtetransportnet in Zuid-Holland gewenst. Daarom heb ik besloten tot een actieve betrokkenheid van het Rijk om de ontwikkeling van deze infrastructuur in gang te zetten. In het kader van de verdeling van de middelen van de klimaatvelop 2019¹ is reeds een bedrag van € 15 miljoen gereserveerd voor de nadere uitwerking. De afgelopen maanden heb ik met o.a. de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam, Gasunie, Havenbedrijf Rotterdam, Eneco en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) onderzocht op welke wijze het transportnet in fasen gerealiseerd kan worden. Hierbij is kritisch gekeken naar de financiering en betaalbaarheid en naar de bijdrage van een dergelijk groot project aan de duurzaamheid en de leveringszekerheid van de warmtevoorziening. Doel van de Rijksinzet is de totstandkoming van het warmtetransportnet op een integrale en maatschappelijk optimale wijze en tegen efficiënte kosten. Daartoe worden de volgende stappen gezet:

Gasunie krijgt de opdracht om de eerste fase van de beoogde transportinfrastructuur verder te ontwikkelen, met als perspectief de realisatie van gereguleerd, onafhankelijk warmtetransportbeheer en een transportnet waarop meerdere duurzame warmtebronnen kunnen

---

¹ Kamerstuk 32813 nr. 221

aansluiten. De uitgangspunten van deze taak worden in de Warmtewet 2.0 vastgelegd.

Om de eerste fase van het regionale warmtetransportnet te kunnen realiseren, zijn Gasunie en Eneco de overdracht van het Eneco-initiatief 'Leiding door het midden' (LdM) overeengekomen. Dit betreft de aanleg van een transportleiding van Rotterdam naar Den Haag en omgeving. Gasunie zal bovendien in Rotterdam de leiding 'Vondelingenplaat' (VP) ontwikkelen om uitkoppeling van restwarmte mogelijk te maken.

Duidelijkheid over de vraagontwikkeling is van groot belang voor het project. Samen met de provincie Zuid-Holland ga ik in gesprek met de gemeenten in de regio om voldoende garanties voor warmte-afname te organiseren. De gezamenlijke inzet zal in belangrijke mate bepalen hoe de LdM/VP transportleidingen uiteindelijk worden aangelegd. De definitieve investeringsbeslissing voor LdM/VP is medio 2020 voorzien, met een beoogde start van levering van warmte vanaf 2023.

Betrokken partijen werken, onder regie van het Rijk en de provincie Zuid-Holland, aan de integrale ontwikkeling van het warmtetransportnet. Hierbij wordt gekeken naar de mogelijkheden voor systeemoptimalisaties en ontwikkeling van de verschillende afzetgebieden in de regio Zuid-Holland.

Een regionaal warmtetransportnet in Zuid-Holland

In Zuid-Holland is het inzetten van collectieve warmte in veel gebieden een kostenefficiënte optie om te verduurzamen in vergelijking met andere alternatieven voor aardgas. Dat komt door de kenmerken van de gebouwde omgeving (veel dichtbebouwd, stedelijk gebied), de beschikbaarheid van hernieuwbare warmtebronnen en restwarmte en de aanwezigheid van warmtenetten in een aantal steden. Warmtenetten op hogere temperatuur (70-100°C) bieden in steden een duurzaam alternatief voor met name bestaande woningen en gebouwen. Voor nieuw te ontwikkelen woongebieden zijn lage temperatuur warmtenetten kansrijker. Een helder perspectief op toekomstig aanbod van duurzame warmte helpt gemeenten in hun plannen voor het realiseren van aardgasvrije wijken.

Het beoogde warmtetransportnet bestaat uit aan elkaar gekoppelde transportleidingen die distributienetten in o.a. gemeenten als Rotterdam, Den Haag, Delft en Leiden van warmte kunnen voorzien. Met de aanleg kan restwarmte uit het Rotterdams havencomplex nuttig worden aangewend voor de warmtevoorziening aan de gebouwde omgeving, bedrijven en glastuinbouw. Door de verschillende vraagprofielen van deze afnemers kan het net efficiënter gebruikt worden. Op dit warmtetransportsysteem kunnen meerdere warmteaanbieders en -bronnen aangesloten worden. Waar mogelijk wordt deze warmte aangevuld met lokaal te ontwikkelen hernieuwbare bronnen, zoals geothermie. De potentiële omvang van het warmtesysteem maakt de casus Zuid-Holland uniek en bepaalt het bredere maatschappelijk nut en noodzaak. Dat neemt uiteraard niet weg dat ook elders gekeken wordt op welke wijze de energietransitie versneld kan worden.

Onafhankelijk warmtetransportbeheer

De betrokkenheid van Gasunie is in eerste instantie gericht op de ontwikkeling van de LdM/VP leidingen, als belangrijke stap in de realisatie van het regionale warmtetransportnet. Als beoogd gereguleerd warmtetransportbedrijf ontwikkelt Gasunie tevens een lange termijn perspectief op het warmtetransportsysteem in Zuid-Holland. Onafhankelijk warmtetransportbeheer vormt de basis voor de governance-structuur. Deze taak omvat de aanleg en beheer van de transportleiding (inclusief onderhoud en uitbreiding), system operator (aansturing, bepaling inzet, coördinatie vraag en aanbod) en eigenaar van de infrastructuur. De warmtetransport-beheerder stelt op basis van transparante, objectieve en non-discriminatoire criteria producten en tarieven vast. In de Warmtewet 2.0 wordt deze taak nader geduid.² Met de Europese Commissie zal ik in overleg treden om de voorgenomen wettelijk taak en financiering in overeenstemming te laten zijn met interne markt regels, waaronder staatsteun.

Toekomstgerichte investering

Het transportnet in Zuid-Holland wordt op de groei aangelegd om invulling te geven aan de ambities voor verduurzaming van de gebouwde omgeving en de glastuinbouw. Basisprincipe is dat de leidingen zichzelf over de gehele looptijd moet kunnen terugverdienen. De gewenste toekomstgerichte (over-)dimensionering betekent echter hogere kosten en grotere onzekerheid over uiteindelijke benutting van de transportcapaciteit. Met de huidige tarieven voor warmte leidt dit er toe dat deze eerste fase van het warmtetransportnet op dit moment niet zonder financiële steun vanuit de overheid tot stand kan komen. Naast de € 15 miljoen uit de klimaatenvolpde 2019 is daarom in de klimaatenvolpdes voor de periode 2020-2030 € 75 miljoen gereserveerd ten behoeve van de benodigde investeringen.

Recente berichten over de problemen bij de aanleg van een warmtetransportleiding van Rotterdam naar Leiden en over de problemen bij een belangrijke warmteproducent (AEB) voor het Amsterdamse warmtenet laten zien dat het financieren en exploiteren van een warmtenet geen makkelijke zaken zijn. De gemeente Amsterdam en de gemeente Leiden onderhouden nauw contact met mijn ministerie om continuering van de warmtelevering op korte termijn zeker te stellen. Met het oog op de verduurzamingsopgave op de lange termijn vind ik dat de stappen die we nu zetten in het kader van het warmtetransportnet in Zuid-Holland verstandig zijn. Met de inzet van Gasunie als publieke warmtetransportbeheerder en de mogelijkheid om diverse bronnen aan te sluiten, worden mijns inziens de condities voor een robuust warmtesysteem gecreëerd, waarbij schaalgrootte bijdraagt aan de leveringszekerheid en betaalbaarheid van het systeem.

Beschikbaarheid en verduurzaming van warmtebronnen

Het transportnet in Zuid-Holland zal tot 2035 vooral gevoed worden met warmte die overblijft vanuit industriële processen. Dat is duurzaam hergebruik van energie zonder (additionele) uitstoot van CO₂. De verwachting is dat er, ook met

---

² In Warmtewet 2.0 zullen daarnaast de uitgangpunten voor de marktordening van lokale distributienetten worden uitgewerkt (zie Kamerstuk 30196-616).

het verduurzamen van productieprocessen, op langere termijn voldoende restwarmte vrij komt in de Rotterdamse haven om te voldoen aan de vraag. Tegelijkertijd zullen steeds meer lokale duurzame bronnen beschikbaar komen en toegevoegd worden aan het warmtesysteem in de regio. Deze combinatie komt de duurzaamheid en de flexibiliteit van het systeem ten goede.

Vervolgstappen

Er is sprake van drie samenhangende vervolgstappen:

1. Ontwikkeling eerste fase transportinfrastructuur en operationele uitwerking LdM/VP (Gasunie)
2. Bestuurlijk traject ten behoeve van integrale ontwikkeling warmtetransportnet (EZK, provincie Z-H)
3. Uitwerking wettelijk kader in Warmtewet 2.0 (EZK)

Deze drie vervolgstappen werken toe naar een investeringsbeslissing medio 2020. Ik zal u over de voortgang informeren. Over de Warmtewet 2.0 ontvangt u in het najaar van 2019 de stand van zaken.

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-Gravenhage

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

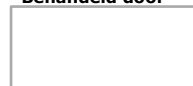
Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Behandeld door

Datum
Betreft Voortgang wetstraject Warmtewet 2

Ons kenmerk
DGKE / 19266313

Uw kenmerk

Bijlage(n)

In februari 2019 informeerde ik uw Kamer over de start van het wetstraject Warmtewet 2.¹ In deze voortgangsbrief zet ik uiteen dat, met het oog op de realisatie van de doelen en afspraken in het Klimaatakkoord, een fundamentele aanpassing gewenst is van de regelgeving voor collectieve warmtesystemen². Bij collectieve warmte gaat het om warmte die bedoeld is voor ruimteverwarming en warm tapwater, waarbij sprake is van gebonden afnemers.³ Ik geef u de stand van zaken op de hoofdonderwerpen marktordening, tariefregulering en verduurzaming. Ook ga ik nader in op de regels voor leveringszekerheid. Relevant zijn vier moties die uw Kamer heeft aangenomen.⁴ Daar ga ik met deze brief op in. Ik sluit af met inzichten uit het buitenland, met de planning van het wetstraject en een paragraaf waarin de samenhang van het wetsvoorstel met andere maatregelen voor collectieve warmte wordt geschetst.

Wetstraject Warmtewet 2: aanleiding en doel

Duurzame warmtebronnen als aardwarmte, biomassa, restwarmte, aquathermie en warmte-koude opslag (WKO) kunnen via een collectief warmtesysteem - onder de juiste condities - op betaalbare en betrouwbare wijze voorzien in onze behoefte aan (ruimte)verwarming. Op deze manier vormt collectieve warmte een volwaardig CO₂-vrij alternatief voor de huidige verwarming op basis van aardgas en andere fossiele brandstoffen. Collectieve warmte met gebruik van duurzame warmtebronnen is een bewezen techniek die zowel in Nederland als in verschillende buurlanden toegepast wordt. In het Klimaatakkoord wordt, naast vele andere maatregelen, daarom stevig ingezet op de ontwikkeling van collectieve warmtesystemen.

Collectieve warmte zal voor een groot deel van de gebouwde omgeving de meest kostenefficiënte optie zijn om over te gaan van verwarming op aardgas naar een

¹ TK, 30196 nr. 616

² Er zijn diverse vormen van "collectieve warmtesystemen", waaronder stadsverwarming en WKO (warmte-koude opslag). Het systeem omvat de gehele warmteketen, van warmtebron tot -levering. De in Nederland ook gangbare term "warmtenet" wordt in deze brief alleen gebruikt als het fysieke leidingennet wordt bedoeld.

³ Warmteconsumenten zijn gebonden aan het warmtebedrijf dat warmte levert via het net waarop zij zijn aangesloten. Het warmtebedrijf heeft een monopolie op de warmtelevering en de kosten van substituten zijn veelal hoog.

⁴ TK, 32813 nr. 292; TK, 32813 nr. 301; TK, 30196 nr. 665; TK, 30196 nr. 663.

CO₂-vrij alternatief. Dit geldt eveneens voor een deel van de verduurzaming van bijvoorbeeld de glastuinbouw in Nederland. Er zijn op dit moment in Nederland relatief weinig gebouwen die verwarmd worden met duurzame warmte. De omslag naar verwarming via collectieve warmte vereist in veel gevallen de realisatie van nieuwe infrastructuur en vergt daarmee forse investeringen. De ontwikkeling en efficiënte inzet van bronnen en infrastructuur vraagt om gecoördineerde besluitvorming en langjarige investeringen, die niet vanzelf tot stand komen. Belangrijk is bovendien dat we de kosten in de hand houden, anders worden de klimaatdoelen en het draagvlak hiervoor onbereikbaar.

Noodzaak van sectorspecifieke regulering

Om de ambities uit het Klimaatakkoord rond duurzame warmte en de benodigde infrastructuur waar te maken, dient het regelgevend kader voor collectieve warmte aangepast te worden. De Warmtewet is tot dusverre vooral een consumentenbeschermingswet, met regels ten aanzien van de leveringszekerheid en de tarieven. Deze regels zijn opnieuw tegen het licht gehouden. Met Warmtewet 2 herzie ik deze regels waar nodig en worden ze aangevuld om de beoogde groei en verduurzaming van collectieve warmtesystemen te realiseren, en zo uitwerking te geven aan de doelen uit het Klimaatakkoord. Uiteraard moeten daarbij de publieke belangen leveringszekerheid, betaalbaarheid en duurzaamheid zijn geborgd. Ook Warmtewet 2 richt zich in hoofdzaak op collectieve warmtesystemen in de gebouwde omgeving.

In dat kader is het belangrijk om te beseffen dat collectieve warmte wezenlijk andere technisch-economische kenmerken heeft dan de andere collectieve infrastructuren die ingezet worden voor ruimteverwarming, zoals de gasinfrastructuur en het elektriciteitsnetwerk. Collectieve warmte kent een lokaal (soms regionaal) karakter als gevolg van de relatief grote temperatuurverliezen die optreden bij het transport van warmte. Een eindbeeld van een landelijk dekkend hoofdnet voor warmte is daarmee niet aan de orde. Collectieve warmtesystemen kenmerken zich bovendien doordat er een sterke samenhang is tussen type warmtebronnen, dimensionering van het netwerk en de afleveringsinstallatie bij eindverbruikers. Warmte is een relatief complex product dat diverse kwaliteitsparameters kent (temperatuur, druk, debiet, etc.). Om het warmtesysteem optimaal te laten werken is integrale sturing op deze kwaliteitsparameters cruciaal. Het ene warmtesysteem is het andere niet en ze zijn onderling ook niet zomaar te koppelen. Bovendien kent niet alleen het warmtenet (de infrastructuur) kenmerken van een monopolie, veelal is er ook een grote afhankelijkheid van slechts één of enkele warmtebronnen die de basis- en pieklast verzorgen. Als gevolg van het doorgaans beperkte aanbod van lokale warmtebronnen en de complementaire werking van deze bronnen binnen een warmtesysteem is de ontwikkeling van een effectief concurrerende "open" markt voor warmte(bronnen) niet aannemelijk. De voordelen van een scheiding van levering en transport, zoals in de elektriciteit- en gasmarkt, wegen bij collectieve

warmtesystemen dan ook niet op tegen de nadelen.⁵ Vanwege de genoemde kenmerken is het juist belangrijk dat de warmteketen integraal wordt aangestuurd en dat de warmtemarkt voorzien wordt van sectorspecifieke regulering om de betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid te waarborgen.

Fundamentele aanpassingen zijn nodig

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gemeenten een belangrijke rol krijgen in de verduurzaming van de gebouwde omgeving. De gevolgen van keuzes in deze transitie zullen immers lokaal sterk verschillen. Gemeenten hebben het meeste zicht op de lokale karakteristieken. Zij zijn ook het best in staat om over te maken keuzes te communiceren met hun burgers en andere betrokken lokale partijen. Gemeenten krijgen de bevoegdheid om te beslissen over de keuze voor het duurzame alternatief voor verwarming via aardgas. Als uitkomst van de wijkgerichte aanpak wordt bepaald waar en wanneer dit wordt gerealiseerd. Op basis van een proces dat onder meer een transitievisie warmte, een uitvoeringsplan en een participatietraject met bewoners en andere stakeholders en overheden omvat, besluit de gemeente in een omgevingsplan wat per wijk/gebied het alternatief voor aardgas wordt en wat de planning is voor de realisatie van dit alternatief.

Indien de gemeente in dit kader beslist tot collectieve warmte, dan moeten de regels uit o.a. de Warmtewet er voor zorgen dat deze keuze zo goed mogelijk gefaciliteerd wordt en zo efficiënt mogelijk gerealiseerd kan worden. Gemeenten die ervaring hebben met collectieve warmte merken terecht op dat de huidige ordening onvoldoende sturingsmogelijkheden bevat om het proces van de wijkgerichte aanpak op een goede en efficiënte wijze te faciliteren. Gemeenten zijn ook vaak ontevreden over de huidige situatie en de resultaten die dat oplevert met het oog op de gewenste transitie. In bestuurlijk overleg tussen Rijk, IPO en VNG wordt dat beeld bevestigd. Gemeenten doen in de praktijk hun best, maar het ontbreekt onder meer aan heldere besluitvormingskaders en inzicht in financiële consequenties. Hierdoor is sturing op de publieke belangen onvoldoende gewaarborgd.

Tegelijkertijd zien warmtebedrijven zich geconfronteerd met toenemende verwachtingen, terwijl de investeringscondities tot dusver niet optimaal zijn om collectieve warmte op grote schaal te ontsluiten. Onzekerheden over vraag- en aanbodontwikkeling op lange termijn, in combinatie met onzekerheid over het terugverdienen van de gemaakte kosten vanwege gemaximeerde tarieven die onvoldoende een weerspiegeling zijn van de daadwerkelijke kosten van warmte, staan een structurele langjarige groeistrategie in de weg.

Met het oog op realisatie van de doelen uit het Klimaatakkoord is deze gang van zaken niet langer wenselijk. Een structurele groei van collectieve warmte en de

---

⁵ SEO (2018), Belang bij splitsing in de warmtemarkt

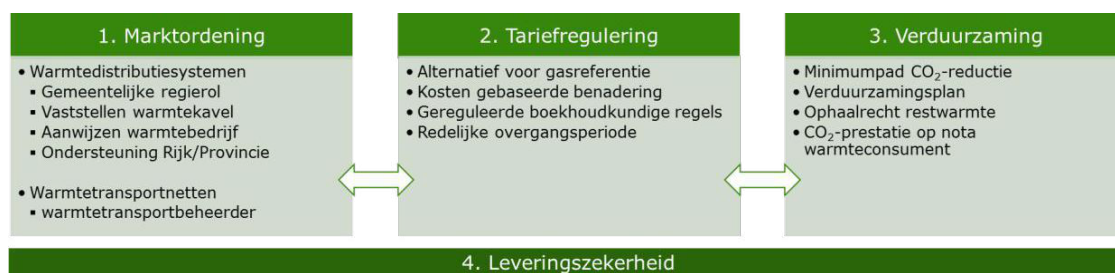

verduurzaming daarvan vergt een duidelijke en planmatige aanpak vanuit de (decentrale) overheid. Dit noodzaakt een fundamentele verandering in de rollen en verantwoordelijkheden op de warmtemarkt. Ik voorzie een marktordening waarbij de gemeenten de regie kunnen voeren op basis van de wijkgerichte aanpak en waarbij de warmtebedrijven meer zekerheid hebben over inkomsten. Waar nodig om de publiek belangen te borgen zijn landelijk geldende kaders van toepassing. Hiervoor is een systeemwijziging gewenst die ik middels Warmtewet 2 doorvoer.

De hoofdkenmerken hiervan zijn als volgt:

- A. De gemeente bepaalt, binnen heldere landelijke kaders en met ondersteuning vanuit het Rijk, voor welk gebied (het warmtekavel) een warmtebedrijf wordt aangewezen.
- B. Het warmtebedrijf heeft de wettelijke taak om een collectief warmtesysteem binnen een warmtekavel tegen zo efficiënt mogelijke kosten met een duurzame en betrouwbare kwaliteit te realiseren. Het warmtebedrijf wordt daarbij integraal verantwoordelijk voor de gehele warmteketen, van productie en distributie tot levering.
- C. Er wordt de mogelijkheid gecreëerd om vanuit het Rijk een warmtetransportbeheerder aan te wijzen, voor uitzonderlijke situaties dat de regierol van gemeenten niet toereikend zal zijn om tot besluiten te komen over de gecoördineerde inzet van grootschalige warmtebronnen in een bepaalde regio.
- D. De nieuwe tariefmethodiek zal (meer) kosten-gebaseerd worden. Dat biedt consumenten de zekerheid dat ze niet meer betalen dan de kosten die redelijkerwijs gemaakt moeten worden voor de warmte die ze afnemen. Warmtebedrijven krijgen de zekerheid dat efficiënte kosten die zij moeten maken voor de uitvoering van hun taak kunnen worden terugverdiend inclusief een redelijk rendement.
- E. Wettelijke normen voor betaalbaarheid (tarieven), duurzaamheid en leveringszekerheid gelden in principe per warmtekavel (en bijvoorbeeld niet voor de sector als geheel of voor een portfolio van een warmtebedrijf).
- F. Er komt een overgangsregime voor bestaande collectieve warmtesystemen.

Deze onderdelen vormen een samenhangend wetgevingspakket, die de beoogde systeemwijziging mogelijk maakt. Het is dit totaalpakket dat er in mijn ogen toe leidt dat de publieke belangen geborgd worden en dat de diverse belanghebbenden binnen de warmtemarkt over voldoende zekerheden beschikken om de warmtetransitie tot een succes te maken. Ik licht hieronder de onderdelen van Warmtewet 2 toe.

1. Ordening van de warmtemarkt

De marktordening moet bijdragen aan de realisatie van een betrouwbare, betaalbare en duurzame warmtemarkt. Vanwege de afspraken in het Klimaatakkoord moet de ordening bovendien bijdragen aan de groei van het aantal voorziene warmte-aansluitingen. Gangbaar uitgangspunt bij de ordening is het optimaal benutten en stimuleren van de efficiëntie van de warmteketen. Vanwege de grote diversiteit aan potentiële warmtebronnen en -systemen moet er ruimte zijn voor lokaal maatwerk. Bovendien is het cruciaal dat gemeenten en Rijk voldoende sturingsmogelijkheden verkrijgen om de realisatie van publieke belangen, nu en in de toekomst, te borgen.

Door de verantwoordelijkheidsverdeling in de warmtemarkt helder te maken, kunnen betrokken partijen hun rol efficiënter en beter uitvoeren, waardoor realisatie van de publieke belangen beter slaagt. Het zal enige tijd vergen voordat de diverse partijen hun rol goed kunnen begrijpen en goed kunnen invullen. Zie het als het spelen van een nieuw gezelschapsspel: bij het doorlezen van de spelregels lijkt het veel en ingewikkeld, maar zodra je begint met spelen wordt het ineens helder. Om deze reden voorzie ik ook de oprichting van een landelijk loket ter ondersteuning; hier kom ik zo dadelijk op terug.

a. Wettelijke verankering van de regierol van gemeenten

De komende jaren wordt een groei in omvang en aantallen voorzien van zowel de grotere als kleinere collectieve warmtesystemen. De benodigde infrastructuur en warmtebronnen zijn hiervoor veelal nog niet voorhanden. De gemeente bepaalt in het omgevingsplan waar en wanneer in een gemeente een collectief warmtesysteem wordt aangelegd. Met Warmtewet 2 stel ik de gemeente in staat een wettelijke taak toe te bedelen aan een warmtebedrijf door middel van een aanwijzing. Ik voorzie daarbij de volgende stappen:

- 1) De gemeente krijgt de bevoegdheid om een warmtekavel vast te stellen. Dit kavel betreft een gebiedsafbakening waarbinnen zich wijken/gebouwen bevinden waarvoor de gemeente collectieve warmte overweegt. Daarbij

kunnen gemeenten de uitkomsten van de Leidraad en de Transitievisie Warmte gebruiken. Bij de vaststelling van de omvang van het kavel wordt onder meer rekening gehouden met voldoende beschikbaarheid van duurzame warmtebronnen en de technisch-economische mogelijkheid om een op zichzelf staand en in tijd robuust warmtesysteem te exploiteren binnen het kavel. De omvang van het warmtekavel moet zodanig zijn dat deze aspecten geborgd zijn. Hiertoe wordt een toetsingskader opgenomen in Warmtewet 2.

- 2) Waar nodig stellen gemeenten gezamenlijk een warmtekavel vast. Deze samenwerking is aan de orde indien op die manier lokaal of regionaal beschikbare bronnen efficiënter benut kunnen worden. Overige redenen voor gemeenten kunnen zijn dat zij voordeel zien in onderlinge samenwerking bij de aanwijzing van het warmtebedrijf of eenduidigheid van afspraken nastreven voor een bepaald gebied.
- 3) Met oog op een effectieve ontwikkeling van betrouwbare en duurzame collectieve warmtesystemen in de regio wordt er een toetsende rol voor de provincie voorzien. Provincies toetsen of de omvang van de warmtekavels voldoet aan het toetsingskader opgenomen in Warmtewet 2. Eventueel kunnen zij gemeenten opdracht geven de omvang te wijzigen.
- 4) De gemeente krijgt de bevoegdheid een warmtebedrijf aan te wijzen dat verantwoordelijk is voor de aanleg en exploitatie van een collectief warmtesysteem binnen dit kavel (waarvoor de gemeente in een omgevingsplan besloten heeft dat zij overgaan op collectieve warmte).
- 5) De gemeente kan een warmtebedrijf aanwijzen na het doorlopen van een transparante aanwijzingsprocedure, die in Warmtewet 2 wordt opgenomen. Aan de aanwijzingsprocedure kunnen zowel publieke als private warmtebedrijven deelnemen. Indien gemeenten gezamenlijk een warmtekavel hebben vastgesteld, zullen zij ook samen een warmtebedrijf aanwijzen.
- 6) Alleen na het doorlopen van de hierboven geschetste stappen kan er in Nederland een collectief warmtesysteem gerealiseerd worden. Eventuele uitzonderingen, bijvoorbeeld voor kleinschalige systemen, worden op dit moment onderzocht.
- 7) Voor bestaande collectieve warmtesystemen zal een overgangsregime gelden. Die wordt nog nader uitgewerkt.

Maatwerk en ondersteuning

De bovenbeschreven ordening doet recht aan de lokale variatie ten aanzien van type bronnen en afnemers. Het creëert tegelijk het juiste schaalniveau, waarop een efficiënte bedrijfsvoering en een efficiënte inzet van beschikbare warmtebronnen mogelijk wordt. Voor de gemeenten is er het voordeel dat de aanwijsprocedure relatief vroeg in het besluitvormingsproces geplaatst kan worden. Warmtebedrijven kunnen zo al vroegtijdig worden betrokken in het concreet vormgeven van de lokale uitvoeringsplannen. Ik kies bewust voor een publiekrechtelijke aanwijzing, omdat dit in mijn ogen beter aansluit bij de publieke regierol die nodig is om de warmtetransitie te realiseren. Gemeenten beschikken

op deze manier over meer sturingsmogelijkheden, ook nadat een warmtebedrijf is aangewezen. Van belang is dat elke stap in de besluitvorming hiertoe bewust wordt gezet. Dit borgt een optimale uitkomst en maakt verantwoording achteraf over gemaakte keuzes mogelijk. Een gestructureerd besluitvormingsproces op lokaal niveau biedt tevens houvast voor bedrijven en financiers om te kunnen investeren.

Opbouw van kennis en capaciteit bij gemeenten is een belangrijk aandachtspunt. Uit gesprekken is duidelijk geworden dat gemeenten grote uitdagingen zien bij de praktische uitvoering, gelet op de complexiteit van de te nemen besluiten. Die uitdagingen onderken ik. In Warmtewet 2 worden daarom duidelijke procedures en meer sturingsmogelijkheden opgenomen voor de vaststelling van het warmtekavel en de aanwijzing van een warmtebedrijf. Ik voorzie ook in concrete procesondersteuning voor gemeenten om een kavel vast te stellen en om op basis van de transparante aanwijzingsprocedure een warmtebedrijf aan te wijzen. Deze ondersteuning wordt door het Expertise Centrum Warmte (ECW) ingericht, mede op basis van kennis die gemeenten zelf opdoen. Deze ondersteuning vergroot de uitvoerbaarheid en werkt bovendien kostenverlagend, omdat er op deze manier ruimte ontstaat leereffecten en procesefficiëntie. Tevens draagt het bij aan meer uniformiteit van procedures, zodat de kosten voor warmtebedrijven lager blijven. Over de praktische vormgeving van de ondersteuning ben ik in nauw overleg met gemeenten en provincies.

b. Wettelijke verankering van rechten en plichten warmtebedrijven

In Warmtewet 2 kom ik tot een nauw gedefinieerde wettelijke verankering van de rol voor aangewezen warmtebedrijven, waaruit rechten en plichten duidelijk zijn. Door het bepalen van warmtekavels krijgt het aangewezen warmtebedrijf een duidelijk afgebakend werkgebied, waarbinnen een exclusief recht geldt om collectieve warmtesystemen aan te leggen en te exploiteren. Gecombineerd met een duidelijk fasering van aan te sluiten wijken draagt dit bij aan investeringszekerheid. Bij dit exclusieve recht horen ook verplichtingen:

- 1) Het aangewezen warmtebedrijf krijgt de wettelijke taak om een collectief warmtesysteem te realiseren binnen een kavel indien hiertoe in een omgevingsplan is besloten. Het warmtebedrijf ondersteunt de gemeente bij het maken van een uitvoeringsplan met daarin een concretisering en fasering van de uitrol van collectieve warmtesystemen. In het omgevingsplan legt de gemeente vervolgens het besluit over het alternatief voor aardgas in een wijk vast.⁶
- 2) Het warmtebedrijf krijgt de verplichting om afnemers binnen zijn kavel aan te sluiten op zijn collectieve warmtesysteem. Het warmtebedrijf krijgt dus een aansluitplicht. Deze aansluitplicht geldt in principe niet voor

---

⁶ Zie nadere toelichting in BZK brief Uitwerking Klimaatakkoord gebouwde omgeving (nog te verzenden)

- afnemers. Deze 'opt out' mogelijkheid (voor wie en onder welke voorwaarden) wordt nog nader uitgewerkt.
- 3) Het warmtebedrijf wordt redelijkerwijs in staat gesteld om zijn efficiënte kosten die gepaard gaan met de uitvoering van zijn wettelijke taak terug te verdienen. Anders loopt het warmtebedrijf door zijn aansluitplicht mogelijk tegen hogere kosten aan dan zijn inkomsten rechtvaardigen. Tegelijkertijd blijft het belang van consumentenbescherming uiteraard onverminderd aanwezig. Ik ga later in deze brief nader in op de voorgenomen wijziging van de tariefregulering.
  - 4) Het aangewezen warmtebedrijf is integraal verantwoordelijk voor de verduurzaming en leveringszekerheid van zijn collectieve warmtesysteem binnen een kavel. Deze verantwoordelijkheid omvat de gehele warmteketen, van warmtebronnen en distributienet tot warmtelevering. Het staat het warmtebedrijf overigens vrij om activiteiten binnen het systeem te beleggen bij andere partijen. Denk aan de warmteproductie, netaanleg en -onderhoud of facturering en klantenservice. In alle situaties blijft één (rechts)persoon - het aangewezen warmtebedrijf – (eind)verantwoordelijk.
  - 5) Het warmtebedrijf wordt in principe voor onbepaalde tijd aangewezen. Gegeven de afschrijftermijn van investeringen is het belangrijk dat het warmtebedrijf met een lange termijn visie kan investeren. De aanwijzing biedt mogelijkheden om tussentijds bij te sturen. In bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld in geval van onderpresteren, kan de aanwijzing geheel of gedeeltelijk kan worden ingetrokken.
  - 6) Over de samenwerking met bijvoorbeeld bewonerscollectieven of bestaande warmtesystemen worden nadere spelregels uitgewerkt.

De gemeenten kunnen zowel publieke als private warmtebedrijven aanwijzen. Dat geldt dus ook voor 'eigen' gemeentelijke of provinciale warmtebedrijven. Diverse gemeenten zien daarnaast in de publieke netwerkbedrijven (de zusteronderneming van de gereguleerde netbeheerder op de elektriciteits- en gasmarkt) een mogelijke partner voor de ontwikkeling van collectieve warmte. Binnen de huidige kaders van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet kunnen de netwerkbedrijven uitsluitend infrastructurele diensten verrichten op de warmtemarkt, bijvoorbeeld binnen een samenwerkingsverband met een warmtebedrijf. Ik bekijk op welke wijze de netwerkbedrijven een nuttige rol kunnen spelen in de ontwikkeling van collectieve warmtesystemen. In beginsel wil ik voor de warmtemarkt geen partijen uitsluiten, om zo zoveel mogelijk keuzemogelijkheden te creëren en meer dynamiek in de markt te brengen. Uiteraard moet door ieder bedrijf – publiek en privaat - voldaan worden aan de basisvereisten voor een solide warmtebedrijf, zoals die nu ook al van kracht zijn. Oneigenlijke voordelen voor bepaalde partijen moeten voorkomen, dat zou immers weer tot minder aanbod kunnen leiden. Randvoorwaarde is bovendien dat onzekerheden en investeringsrisico's op de warmtemarkt niet leiden tot ongewenste effecten op de markt voor gas en elektriciteit, waardoor de onafhankelijkheid van het netbeheer in het geding zou komen.

c. Wettelijke verankering van rechten en plichten warmtetransportbeheerder

Zoals hierboven toegelicht zijn collectieve warmtesystemen doorgaans te typeren als lokale systemen, doordat er slechts een beperkte aantal warmtebronnen in de nabijheid beschikbaar is. Maar er zijn uitzonderingen mogelijk. Dit betreft de situatie waarbij in een gebied dermate grootschalige en relatief goedkope warmtebronnen (in potentie) voorhanden zijn, dat deze de lokale warmtebehoefte overstijgen. In dat geval kan het wenselijk zijn deze bronnen met behulp van een warmtetransportsysteem beschikbaar te maken voor meerdere warmtedistributiesystemen en andere grootschalige afnemers (zoals de glastuinbouw of bedrijven) in de regio. De inzet van beschikbare bronnen kan zo worden geoptimaliseerd en de afhankelijkheid van één of een beperkt aantal bronnen verminderd. Beide dragen in dat geval bij aan de betaalbaarheid, leveringszekerheid en verduurzaming van de warmtevoorziening.

Meer nog dan bij lokale distributiesystemen speelt bij de aanleg en exploitatie van dergelijke warmtetransportsystemen een coördinatie- en afstemmingsvraagstuk. In dat geval kan nationale regie wenselijk zijn om belangen en wensen van afnemers (distributiesystemen) en bronnen te verbinden en de juiste afweging te kunnen maken ten aanzien van de efficiënte aanleg en maatschappelijk optimaal gebruik van het warmtetransportsysteem. Daartoe wordt in de Warmtewet 2 de mogelijkheid opgenomen tot het aanwijzen van een onafhankelijk warmtetransportbeheerder, die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van een warmtetransportsysteem waarop meerdere duurzame warmtebronnen kunnen aansluiten waarmee meerdere distributiesystemen beleverd kunnen worden. Deze taak omvat ten minste:

- 1) het voeren van regionale coördinatie tussen bronnen en (potentiele) afnemers;
- 2) de aanleg, beheer en onderhoud van de transportleidingen;
- 3) dagelijkse operatie (vast stellen programma, afstemmen vraag en aanbod, capaciteitsmanagement, incidentafhandeling).
- 4) De warmtetransportbeheerder stelt op basis van transparante, objectieve en non-discriminatoire criteria producten en tarieven vast.

Ook bij deze transportsystemen is het goed te beseffen dat deze eveneens bepaald worden door de technisch-economische kenmerken van het product warmte: de operationele kosten nemen over grotere afstand navenant toe, met de grotere omvang nemen ook de investeringsrisico's toe en met het aanwijzen van een warmtetransportbeheerder voor een apart transportsysteem wordt de integraliteit van de warmteketen doorbroken. De meerwaarde van het ontsluiten van warmtebronnen moet dus opwegen tegen de nadelen. Dit betekent ook dat het aanwijzen van een warmtetransportbeheerder niet een laagdrempelige oplossing is voor regionale afstemmingsvraagstukken. Naar verwachting is een transportsysteem alleen efficiënt in situaties met grootschalig aanbod van warmtebronnen. Vooralsnog doet deze situatie zich uitsluitend voor in Zuid-Holland. Voor de verdere uitwerking en de concrete toepassing verwijs ik naar

mijn brief van september jl. over de Warmterotonde Zuid-Holland.⁷ Op lange termijn ontstaat misschien de noodzaak om ook elders transportsystemen tot ontwikkeling te brengen. De wetgeving zal daarom ruimte bieden om ook in dat geval een warmtetransportbeheerder aan te kunnen wijzen.

2. Tariefregulering op basis van kosten

Duidelijk is dat de huidige tarifiering op basis van de gasreferentie in de context van een energietransitie niet lang houdbaar is. De moties Sienot respectievelijk Moorlag wijzen hier ook op.⁸ De gasreferentie houdt steeds minder verband met de onderliggende kosten voor de warmtelevering naar mate er meer gebruik wordt gemaakt van andere, duurzamere bronnen. Er is een gebrek aan inzicht in de werkelijke kosten van warmtebedrijven en de mate waarin deze door de tarieven worden gedekt. Hierdoor is ook onduidelijk welke kosten bijvoorbeeld door de ongereguleerde bijdrage aansluitkosten (BAK) worden gedekt. Ook aan de afnemerszijde dreigt de gasreferentie contraproductief te worden. Als gevolg van de koppeling gaat van een hogere gasprijs (of gasbelasting) geen directe prikkel uit om over te stappen naar collectieve warmte. De koppeling draagt eerder bij aan de negatieve perceptie van (de prijs van) warmte.

Om tot een nieuwe tariefmethodiek te komen, heb ik enkele uitgangspunten geformuleerd. De tariefregulering moet:

- 1) Prijsbescherming bieden aan consumenten. Afnemers van warmte moeten beschermd worden tegen de potentiële nadelige effecten als gevolg van de monopoliepositie van warmtebedrijven. Het doel van tariefregulering is daarmee primair gericht op bescherming tegen te hoge tarieven. Daarnaast moet tariefregulering mogelijk maken dat een bepaald minimum serviceniveau kan worden behaald.
- 2) Efficiëntie bevorderen. Wegens het gebrek aan effectieve concurrentiedruk in de warmtemarkt moet tariefregulering borgen dat alleen nuttige en noodzakelijke investeringen worden gedaan en dat warmtebedrijven blijven investeren in kostenverlaging (en kwaliteitsverbetering), ook nadat zij zijn aangewezen door de gemeente.
- 3) Bijdragen aan een positief investeringsklimaat. De tariefreguleringssystematiek moet bijdragen aan investeringszekerheid. Warmtebedrijven moeten de zekerheid hebben dat efficiënte kosten worden vergoed en dat een redelijk rendement op investeringen kan worden behaald. Een voldoende duurzame en robuuste tariefreguleringsmethodiek geeft die duidelijkheid en maakt de warmtesector aantrekkelijker voor potentiële investeerders. Op deze wijze wordt ook geborgd dat de tariefregulering aansluit bij de wijkgerichte aanpak. Indien de gemeente in een omgevingsplan besluit tot collectieve

---

⁷ 30196 nr. 676

⁸ TK, 32813 nr. 292. Motie Sienot c.s. (D66), dictum: Verzoekt de regering, om een nader onderzoek uit te voeren naar de impact van geschikte alternatieven voor vaststelling van de warmtetarieven – ten opzichte van de huidige koppeling met de gasprijs – op de warmtepreizen voor kleinverbruikers, en hier de Kamer voor de behandeling van de Warmtewet 2.0 over te informeren; TK, 32813 nr. 301. Motie Moorlag (PvdA), dictum: Verzoekt de regering, om op zo kort mogelijke termijn de tariefsystematiek voor warmtenetten aan te passen.

warmte als alternatief voor verwarming via aardgas in een wijk/gebied dan moet het warmtebedrijf dit redelijkerwijs binnen zijn toegestane tarieven kunnen realiseren.

- 4) Uitvoerbaar zijn. De administratieve lasten als gevolg van de regulering moeten te overzien zijn voor bedrijven en de toezichthouder en proportioneel ten opzichte van de beoogde opbrengsten.

Eerder onderzoek naar een alternatief voor de huidige gasreferentie gaf een overzicht van mogelijke opties, maar nog geen antwoord welke optie de voorkeur heeft.⁹ Ik heb daarom Oxera gevraagd enkele opties verder uit te werken. Deze studie zal binnenkort zijn afgerond en met uw Kamer gedeeld worden. Een aantal kenmerken is inmiddels duidelijk. De nieuwe tariefmethodiek zal (meer) kosten-gebaseerd zijn. Het voordeel van deze meer kosten gebaseerde methodiek is dat het consumenten de zekerheid biedt dat ze niet meer betalen dan de efficiënte kosten. Daarbij draagt een dergelijke methodiek ook in sterkere mate bij aan het maken van lokaal efficiënte keuzes in de wijkgerichte aanpak. Tegelijk biedt het warmtebedrijven de zekerheid dat alle efficiënte kosten kunnen worden terugverdiend. Belangrijkste bouwstenen voor de methodiek zijn:

- a. beter inzicht in daadwerkelijke kosten door het formuleren van boekhoudkundige vereisten,
- b. een efficiëntieprikkel die rekening houdt met belangrijke kostenbepalende factoren in een warmtesysteem
- c. een aanpak voor het bepalen van het toegestane rendement dat warmtebedrijven mogen verdienen.

De invoering van een dergelijke tariefmethodiek vereist een grotere inspanning dan onder de huidige tariefregulering van warmtebedrijven en van de ACM (meer vergelijkbaar met wat nu de praktijk is bij de gereguleerde netbeheerders voor gas en elektriciteit). De maatschappelijke baten van een kostengebaseerd systeem zijn naar verwachting echter aanzienlijk groter dan de verwachte administratieve lasten. Een dergelijke wijziging van de tariefreguleringsmethodiek kost tijd. Zowel warmtebedrijven als de ACM moeten zich voorbereiden op deze wijzigingen. Bovendien moeten grote schokken in de eindgebruikerstarieven voorkomen worden. Dit maakt dat een nieuwe tariefregulering gefaseerd zal worden ingevoerd gedurende een periode van meerdere jaren, zodat er voldoende tijd is om wijzigingen in methodiek en administratieve processen door te voeren. Heldere communicatie hierover door mijn Ministerie en de ACM is cruciaal om de risico's voor warmtebedrijven te minimaliseren, zodat zij ook tijdens deze overgangperiode blijven investeren en zodat gemeenten en bewoners weten waar zij aan toe zijn.

Uiteraard met de betaalbaarheid voor consumenten gegarandeerd blijven. Met een kosten-gebaseerde benadering zullen kostenvariaties tussen warmtesystemen en -kavels beter zichtbaar worden, wat in potentie tot meer gedifferentieerde

---

⁹ SiRM (2019), Tariefregulering warmtebedrijven voor kleinverbruikers

tarieven kan leiden. In hoeverre deze prijsvariatie wenselijk is, zal onderdeel zijn van de uiteindelijke besluitvorming over de tarieven.

3. Regels voor verduurzaming

De uitrol van warmtenetten leidt alleen tot CO₂-reductie in de gebouwde omgeving als deze netten CO₂-neutrale warmte leveren. Dit betekent dat het bronnenportfolio zowel van nieuwe als van bestaande warmtenetten zal moeten verduurzamen richting 2050. De verduurzaming van eigenstandige warmtesystemen volgt echter geen lineair pad. Maatregelen vinden plaats op investeringsmomenten, bijvoorbeeld bij de aanleg, onderhoud of uitbreiding van een net, en vragen om een lange termijn planning. Er is een instrumentarium nodig om invloed uit te oefenen op deze investeringsmomenten, zodat deze worden benut om nieuwe duurzame bronnen te ontsluiten of andere maatregelen te nemen. Het uitgangspunten van dit instrumentarium is dat deze stuurt op CO₂-reductie op zo kostenefficiënt mogelijke wijze. Het instrumentarium richt zich primair op het warmtebedrijf, vanwege zijn integrale verantwoordelijkheid voor het collectieve warmtesysteem binnen een warmtekavel. Deze verantwoordelijkheid omvat dus ook de ontwikkeling in eigen beheer van (op termijn) duurzame warmteproductie en/of inkoop bij andere warmteproducenten. Het is mijn voornemen om in Warmtewet 2 het volgende op te nemen:

- 1) een minimaal haalbaar pad voor verduurzaming (prestatienorm voor CO₂-uitstoot) waarbij een jaarlijkse norm vastgelegd wordt tot 2030 rekening houdend met het doel voor 2050. Een prestatienorm gebaseerd op een haalbaar pad biedt ruimte om rekening te houden met investeringsmomenten en de lokale situatie, terwijl toch een prikkel afgegeven wordt voor efficiënte investeringen in de duurzaamheid van het collectieve warmtesysteem.
- 2) Bij de vaststelling van het warmtekavel zal verplicht aandacht moeten worden besteed aan de verduurzamingsmaatregelen voor de komende 10 jaar en de mogelijkheden voor een CO₂-neutrale warmtelevering in 2050. Van warmtebedrijven wordt bovendien gevraagd om periodiek hun investeringsplan voor een warmtekavel bij te stellen en de gevolgen hiervan voor het bereiken van de vastgestelde CO₂-norm te bezien.
- 3) Daarnaast overweeg ik om een 'ophaalrecht' voor restwarmte te introduceren: het recht voor warmtebedrijven om restwarmte tegen uitkoppelkosten "op te halen" aan de poort van een industrie, datacenter of andere warmte-lozer. Dit ophaalrecht kan drempelverlagend werken voor partijen om met elkaar in gesprek te gaan en versterkt de onderhandelpositie van warmtebedrijven.
- 4) Vanaf 1 januari 2020 moeten warmtebedrijven conform de huidige Warmtewet jaarlijks gaan rapporteren over de duurzaamheid van de geleverde warmte. In Warmtewet 2 zullen warmtebedrijven bovendien worden verplicht om deze informatie jaarlijks via de eindfactuur te verschaffen middels een standaard format. Dit verbetert de transparantie voor de consument.

4. Aanscherping leveringszekerheidseisen

Vanwege de grote afhankelijkheid van (schaarse) lokale warmtebronnen is leveringszekerheid de achilleshiel van collectieve warmte. Recente voorvallen hebben duidelijk gemaakt dat de huidige regels voor leveringszekerheid en betrouwbaarheid zich vooral richten op acute potentiële noodsituaties en vrijwel niet op preventie. In de praktijk blijkt ook dat de regels onvoldoende eenduidig zijn. Dit bemoeilijkt een effectief optreden op basis van deze regels. Centraal in Warmtewet 2 staat preventie. Bovendien zal de huidige bepaling dat in uiterste situaties het warmtenet wordt vervangen door een gasnet vervallen, omdat deze oplossing niet strookt met de beleidsdoelen en op de langere termijn ook geen zekerheid meer kan bieden. Om deze redenen scherp ik de regels voor leveringszekerheid in Warmtewet 2 aan:

- 1) Voorafgaand aan de aanwijzing van een warmtebedrijf zal bij de vaststelling van het warmtekavel verplicht aandacht moeten worden besteed aan de beschikbaarheid of het beschikbaar maken van de benodigde warmtebronnen.
- 2) Bij de aanwijzing van het warmtebedrijf zal getoetst worden op leveringszekerheid. In de aanvraag die bij aanwijzing van het warmtebedrijf dient te worden overlegd, zal duidelijkheid moeten worden geven over de continuïteit op langere termijn. Zonder voldoende zekerheid hierover is aanwijzing niet mogelijk.
- 3) Na de aanwijzing van het warmtebedrijf blijft deze integraal verantwoordelijk voor betrouwbaarheid en leveringszekerheid. Dit geldt dus ook indien het bedrijf zijn warmte inkoopt bij een externe producent of de aanleg van het benodigde warmtenet heeft uitbesteed.
- 4) Warmtebedrijven worden verplicht om jaarlijks te rapporteren over de leveringszekerheid op korte en langere termijn en over de eventuele maatregelen die nodig zijn en zullen worden uitgevoerd om dit te borgen. Hier ligt een duidelijke relatie met de verduurzamingsopgave en de investeringen die daarvoor gedaan moeten worden. Er mag bijvoorbeeld geen lock-in worden gecreëerd op beschikbare fossiele bronnen (of bijvoorbeeld afvalverbranding) vanwege de leveringszekerheid op langere termijn. Bij de verduurzaming van warmtenetten moet aandacht zijn voor de mogelijke effecten op de leveringszekerheid.
- 5) Warmtebedrijven dienen daarnaast een helder back-up plan te hebben, waarin duidelijk wordt welke acties worden ondernomen bij dreigende uitval van warmtelevering.
- 6) In Warmtewet 2 worden heldere bepalingen opgenomen ten aanzien van de handhaving van genoemde verplichtingen. Voor het geval noodsituaties zich toch voordoen, worden de bepalingen die het mij of ACM mogelijk maken om in te grijpen aangescherpt en verduidelijkt.

Warmtelessen buitenland

De motie Sienot¹⁰ verzoekt om lessen uit het buitenland te verwerken in het wetsvoorstel. Er wordt in de discussie over collectieve warmtesystemen in Nederland veelvuldig naar de situatie in Denemarken verwezen, maar er zijn uiteraard ook nuttige inzichten op te halen in andere landen. Daarom kijk ik ook gericht naar de regulering in Zweden, Estland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Op deze wijze omvat de analyse naast landen met een 'volwassen' warmtemarkt (DK, SE, EE), ook 'lerende' landen, met een voor Nederland meer vergelijkbare jonge (UK) of ontwikkelende (DE) markt. De uitkomsten van de analyse worden verwerkt in de Memorie van Toelichting bij het conceptwetsvoorstel. Hieronder noem ik enkele bevindingen die relevante zijn voor Warmtewet 2.

In algemene zin valt op dat er een grote diversiteit is in de regulering in de geselecteerde landen. De wijze van regulering hangt nauw samen met de maturiteit van de markt. De invulling van de wet- en regelgeving ten aanzien van warmtenetten wordt sterk bepaald door zaken als de historische achtergrond, het klimaat, het totale energiesysteem en de politieke context. Als voorbeeld noem ik het feit dat de beschikbaarheid en vooral ook de prijs van aardgas in Denemarken aanmerkelijk verschilt van Nederland. Warmte is er sinds de jaren '70 als de meer aantrekkelijke optie voor de consument gepositioneerd. Alleen al dit verschil maakt het onwenselijk om het Deense model één op één te gebruiken als blauwdruk voor Nederland. Anderzijds is de gestructureerde en planmatige wijkaanpak die uit het Klimaatakkoord volgt in zekere zin te vergelijken met de bestuurlijk aanpak die in Denemarken en in andere volwassen markten is gevolgd. Een bestendige ontwikkeling van collectieve warmtesystemen is gebaat bij een langjarige en consistente aanpak. Lokale warmteplanning is van groot belang, in aanvulling op een duidelijk nationaal wettelijk kader. Bij het opstellen van warmteplannen en het afbakenen van warmtegebieden wordt nauw samengewerkt met warmtebedrijven. Warmteplanning is ook belangrijk om er voor te zorgen dat het niet bij kleinschalige geïsoleerde systemen blijft.

Het Deense systeem is gebaseerd op publieke warmtebedrijven en -coöperaties. Zweden heeft daarentegen in de jaren '90 de warmtemarkt geliberaliseerd. Ook in andere landen zie je een mix van publieke en private spelers. Estland telt bijvoorbeeld meer dan 200 geregistreerde warmtebedrijven. In Duitsland zijn er voorbeelden dat eerder geprivatiseerde warmtebedrijven weer in publieke handen worden genomen. In geen van de onderzochte landen wordt splitsing tussen productie, levering en transport van warmte wettelijk afgedwongen. Landen die dat serieus hebben overwogen en er onderzoek naar hebben gedaan, zijn van het idee teruggekomen. Concurrentie op het net, met vrije leverancierskeuze voor afnemers, blijkt bij collectieve warmte lastig te realiseren en levert (daardoor) geen evidente voordelen op. Ook de dertentoegang van bronnen tot netten blijft

¹⁰ TK, 30196 nr. 665. Motie Sienot c.s. (D66), dictum: Verzoekt de regering, te onderzoeken wat Nederland kan leren van de aanpak in andere Europese landen voor de marktordering in ons land, en de Tweede Kamer hierover voor de begrotingsbehandeling van 2020 te informeren.

doorgaans beperkt tot 'onderhandelde toegang', zoals dat in de laatste wijziging van de Warmtewet is opgenomen. Het ogenschijnlijk beter afdwingbare 'gereguleerde toegang' blijkt in de praktijk lastig te handhaven, omdat er in een warmtesysteem veel (technische) redenen kunnen zijn waardoor aansluiting van de nieuwe bron toch niet past.

Om warmteconsumenten te beschermen tegen te hoge tarieven worden verschillende instrumenten ingezet. In alle gevallen is inzicht in de kosten van warmtelevering een belangrijke voorwaarde voor een effectieve tariefregulering. Ook hierbij geldt dat de context bepaalt welke beleidsbenadering geschikt is. De zgn. prijsdialogen die in Zweden sinds 2013 op vrijwillige basis worden toegepast, zijn effectief gebleken, omdat er al een hoge mate van transparantie was en de warmteprijs constant worden gemonitord door de Zweedse toezichthouder. Door gebrek aan transparantie en aan ervaring is in Nederland de informatie-asymmetrie tussen vraag en aanbod vele malen groter en is de inschatting dat een dergelijke aanpak met vrije prijsvorming tot minder goede uitkomsten voor de consument zal leiden. De les uit Zweden is ook dat tariefmethodieken van tijd tot tijd geactualiseerd moeten worden om effectief te blijven. In 2012 is er door de Duitse mededingingsautoriteit, het Bundeskartellamt, een diepgaand onderzoek gedaan naar de warmtesector in Duitsland. Eén van de conclusies was dat prijzen in gebieden met een aansluitplicht voor afnemers gemiddeld beduidend hoger liggen. Om die reden werd door de autoriteit afgeraden hier gebruik van te maken. In Denemarken heeft ook lange tijd een aansluitplicht op collectieve warmte gegolden. Dat is onlangs versoepeld.

In landen met een volwassen markt worden collectieve warmtesystemen voornamelijk gevoed met fossiele bronnen. Deze landen staan voor de grote uitdaging om hun warmtenetten te verduurzamen. De beoogde verduurzaming wordt in deze landen voornamelijk gestimuleerd door belastingvoordelen of subsidies voor CO₂-arme warmtebronnen. In het Verenigd Koninkrijk, waar de groei van CO₂-arme netten eveneens een belangrijk bijdrage moet gaan leveren aan de verduurzaming van warmtevoorziening, is duurzaamheid voorwaarde voor de aanleg van warmtenetten. De voorgestelde aanpak in Nederland sluit hier op aan.

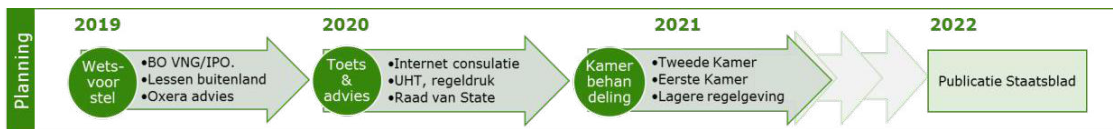
Urgentie en tijdpad wetstraject

De motie Mulder¹¹ vraagt om versnelde invoering van de warmtewet per 1-1-2021. Ik begrijp en deel het gevoel van urgentie die hiermee wordt uitgesproken. De in het Klimaatakkoord genoemde invoeringsdatum voor de Warmtewet 2 per 1-1-2022 is al uitermate ambitieus gelet op de omvang en complexiteit van de voorliggende vraagstukken en de samenhang met andere wetgeving (Omgevingswet, Energiewet). Terwijl met de recente wijzigingen van de

¹¹ TK, 30196 nr. 663. Motie Mulder (CDA), dictum: Verzoekt de regering, het wetgevingstraject van de wijziging van de Warmtewet te versnellen en het wetswijzigingsvoorstel begin 2020 aan de Kamer aan te bieden zodat inwerkingtreding op 1 januari 2021 mogelijk wordt.

Warmtewet - waarvan de laatste aanpassingen per 1-1-2020 ingaan – een groot aantal verbeteringen zijn aangebracht, bevat het voorgenomen wetsvoorstel fundamentele voorstellen op het gebied van de ordening van de warmtemarkt, de tariefstelling, de verduurzaming en de leveringszekerheid. Dit raakt op sommige onderdelen ingrijpend aan de rollen en taken van partijen in de warmtemarkt, zoals de gemeenten, provincies en warmtebedrijven. Het overhaasten van het wetgevingsproces zou het debat over deze voorstellen tekort doen en zelfs contraproductief kunnen zijn aan het behalen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. Ook kunnen met een snellere invoeringsdatum onvoldoende de praktische consequenties van de voorgestelde wijzigingen, zoals hiervoor geschetst, worden doordacht en georganiseerd. Om die reden houd ik de datum uit het Klimaatakkoord aan in de planning voor het wetstraject.

Hieruit volgt dat de internetconsultatie is voorzien in de eerste helft van 2020. Na advisering door onder meer de Raad van State kan aanbidding van het wetsvoorstel aan uw Kamer dan eind 2020, begin 2021 plaatsvinden. De uitwerking van de lagere regelgeving zal tegelijkertijd met de Warmtewet 2 op 1 januari 2022 worden vastgesteld.

Samenhang met andere instrumenten

In het Klimaatakkoord is een breed palet aan maatregelen opgenomen om de transitie naar meer duurzame warmte te bewerkstelligen. Belangrijke onderdelen hiervan zijn uiteraard de wijkaanpak, afspraken om duurzame warmtebronnen te ontwikkelen, afspraken over een duurzaamheidskader voor biomassa en over luchtkwaliteit, de verhoging van de energiebelasting op aardgas en de inzet van andere financiële instrumenten (SDE+, ISDE, EIA). Met de Warmtewet 2 wordt het systeem voor de warmtevoorziening middels collectieve warmte voor de langere termijn vastgelegd. Dit langjarig perspectief is noodzakelijk om de transitie in goed banen te leiden. De komende jaren wordt echter nog gewerkt op basis van het huidige wettelijk kader. Vervolgens zullen effecten van de regulering vaak pas over enkele jaren zichtbaar worden, terwijl koplopers in de transitie – specifieke gemeenten, woningcorporaties, warmtebedrijven en burgercoöperaties – nu al uit de startblokken willen komen. De 'Startmotor' die woningcorporaties en warmtebedrijven in het Klimaatakkoord zijn overeengekomen, is daar een goed voorbeeld van. Ook een belangrijk deel van de proeftuinen voor aardgasvrije wijken willen verder met collectieve warmte-oplossingen.

Er gebeurt veel op het gebied van kennisopbouw bij gemeenten met het programma aardgasvrije wijken en door het beschikbaar stellen van benodigde

data met de Leidraad van het Expertise Centrum Warmte. Beide worden gefinancierd vanuit de Klimaatenvelophe. De hiervoor genoemde Startmotor wordt ondersteund met een nieuwe subsidieregeling (SAH). Een belangrijke volgende stap richting concrete realisatie van nieuwe warmte-aansluitingen is dat betrokken partijen beter inzicht krijgen in de onderliggende kosten van warmteprojecten. De huidige discussies over de hoogte van de zgn. BAK (een ongereguleerde kostendeckingsbijdrage per aansluiting) werkt nu vaak verlamdend. Dit vergt meer openheid van zaken, bijvoorbeeld aan de kant van de warmtebedrijven, als opmaat naar de voorziene tarifiering op basis van kosten. Meer transparantie helpt om elkaar beter te begrijpen en te vertrouwen. Het zal naar verwachting ook kosten kunnen drukken, omdat (financierings)risico's van projecten beter bespreekbaar en aangepakt kunnen worden. De komende maanden werken de Ministeries van EZK en BZK met VNG, Aedes en de warmtebedrijven aan een betere vergelijkbaarheid van voorgenomen warmteprojecten om zo onderbouwde stappen te kunnen zetten richting realisatie.

Kortom, een omslag in de markt bereik je niet met één instrument. De groei en verduurzaming van collectieve warmtesystemen is afhankelijk van zaken als een meer robuuste vraag- en aanbodontwikkeling, concurrerende prijsstelling en investeringszekerheid voor publieke en private bedrijven. De hierboven geschetste uitwerking van Warmtewet 2 moet, in samenhang met andere maatregelen, aan deze zaken een belangrijke impuls geven, waarbij de publieke belangen betaalbaarheid, leveringszekerheid en duurzaamheid steeds geborgd blijven.

Hoogachtend / Met vriendelijke groet,

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Aan Provincie Zuid-Holland Van LdM C.V.

Kenmerk:
WIQ-O&V 4392
(WIQ-O&V 4089/LDM-O-104-OV-301)

Via Datum
15 juli 2020

Onderwerp
Definitie aftak en demarcatie WarmtelinQ

Inleiding en context

Ten behoeve van Samenwerkingsovereenkomsten die met de verschillende bevoegde gezagen worden gesloten, is er behoefte aan heldere definities en het inzichtelijk maken van de demarcatie tussen de onderdelen van het warmtetransportsysteem die met de aanleg van WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag gerealiseerd worden (als onderdeel van de opdracht van Minister van Economische Zaken aan Gasunie), en de delen van het warmtetransportsysteem die daarbuiten vallen. Hieronder worden de relevante definities en de demarcatie toegelicht. Het betreft de technische definities, die relevant zijn voor de fysieke uitvoering van het Project.

Scope van WarmtelinQ en Warmtetransportsysteem

De scope van WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag betreft een Warmtetransportleiding bestaande uit een aanvoer- en retourleiding, een Pompstation in Delft, een Warmteoverdrachtstation (WOS) in Den Haag en Aftakken en lekdetectiekasten in de gemeenten Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk en Den Haag voor toekomstige warmtelevering. Tezamen vormen deze onderdelen een Warmtetransportsysteem. Het systeem wordt geclassificeerd als Buisleiding Groep 1 (zoals gedefinieerd door NEN3650 en NEN3651).

Aftak

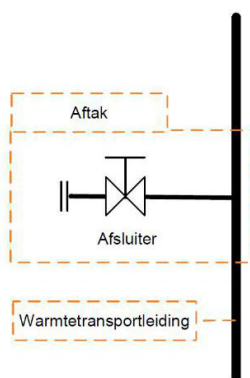
De aftak (ook wel genoemd: T-stuk) in de hoofdleiding dat een korte leiding met een Afsluiter bevat die aan het einde is dichtgelast. Een Aftak kan worden gebruikt om door middel van een leiding een aansluiting op de Warmtetransportleiding te realiseren. Door de aanwezigheid van een afsluiter, kan deze aansluiting worden gerealiseerd zonder onderbreking van het Warmtetransportsysteem. Zie Figuur 1 voor een schematische en vereenvoudigde¹ weergave.

---

¹ figuur 1 en 2 bevatten maar 1 getekende warmteleiding terwijl een warmtesysteem bestaat uit 2 leidingen; een aanvoer en een retour.

N.V. Nederlandse Gasunie

Datum: 15 juli 2020

Onderwerp: Definitie Aftak en demarcatie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

Figuur 1 Schematische weergave aftak ¹

Afsluiter(s)

Mechaniek om de doorstroming van warm water in de warmtetransportleidingen te regelen, door het (deels) openen of sluiten van een of meer doorstroomopeningen.

Pompstation (alleen van toepassing in Delft)

Het gebouw waarin de pompinstallaties en de bijbehorende hulpinstallaties staan en dat ervoor zorgt dat het Warmtetransportsysteem voldoende druk en stroming van het medium (heet water) behoudt om de warmtelevering op de afleverpunten te garanderen, ook op de koudste dag (met de grootste warmtevraag) op het verst gelegen punt. De belangrijkste componenten zijn pompen en hun elektrische aandrijvingen. Het pompstation is een onderdeel van het Warmtetransportsysteem.

Project

Het totaal aan werkzaamheden dat wordt uitgevoerd ten behoeve van het ontwerpen en aanleggen van een Warmtetransportleiding, inclusief Aftakken en lekdetectiekasten (en een Pompstation in Delft) in een tracé dat loopt van de Burgemeester Heusdenslaan te Vlaardingen (aansluiting op de bestaande warmtetransportleiding 'Leiding over Noord') via de gemeenten Schiedam, Midden-Delfland, Delft en Rijswijk tot aan de huidige centrale van Uniper aan het De Constant Rebecque plein in Den Haag.

Definitie Warmtestation

Een warmtestation is een gebouw dat bestaat uit een WarmteOverdrachtstation (WOS) en installaties ten behoeve van warmtedistributie. In dit gebouw bevinden zich leidingen en (hulp)installaties (o.a. een warmtewisselaar) waarmee de warmte uit het Warmtetransportsysteem wordt overgedragen aan het Warmtedistributiesysteem. Daarnaast bevat het gebouw installaties ten behoeve van het Warmtedistributiesysteem. Per situatie, en daarmee per Warmtestation, zal de configuratie van installaties benodigd voor de distributie van warmte verschillen. Zie ook Warmteoverdrachtstation.

Definitie WarmteOverdrachtStation (WOS)

Het warmteoverdrachtstation bevat het geheel van leidingen en (hulp)installaties waarmee de warmte uit het Warmtetransportsysteem wordt overgedragen aan het Warmtedistributiesysteem. De belangrijkste componenten zijn warmtewisselaars, regelkleppen en/of pompen. Ook zal er een meter in het WOS aanwezig zijn. Het WOS is aan de transportzijde door middel van leidingen verbonden met een Aftak op het Warmtetransportsysteem. De warmtewisselaar is onderdeel van het WOS.

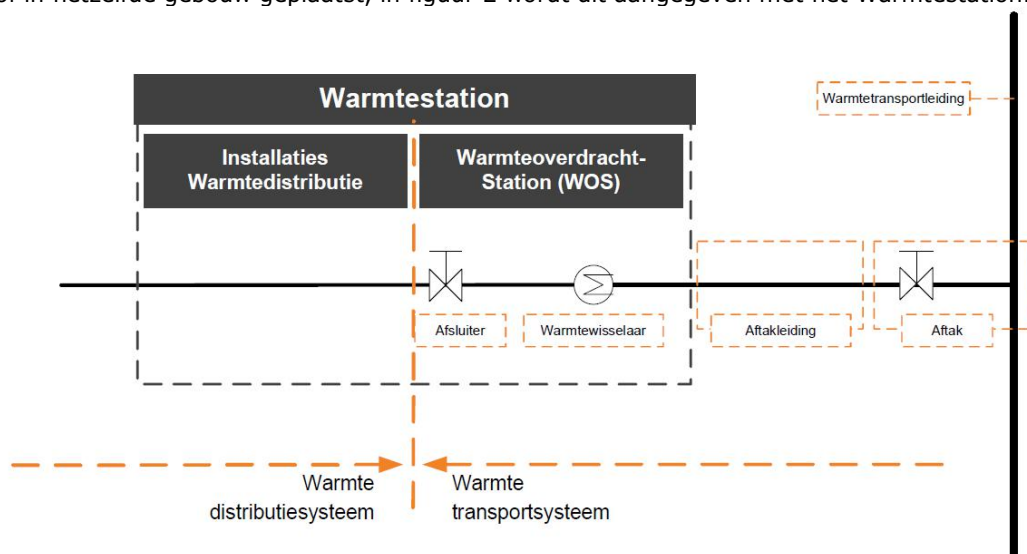
N.V. Nederlandse Gasunie

Datum: 15 juli 2020

Onderwerp: Definitie Aftak en demarcatie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

De demarcatie tussen het WOS en Warmtedistributiesysteem ligt aan de distributiezijde van de Afsluiters behorende bij het WOS. Met andere woorden, het WOS en de daarbij behorende Afsluiters maken onderdeel uit van het Warmtetransportsysteem. Zie Figuur 2 voor een schematische en vereenvoudigde¹ weergave.

Het WOS wordt samen met installaties van het Warmtedistributiesysteem op dezelfde locatie of in hetzelfde gebouw geplaatst, in figuur 2 wordt dit aangegeven met het Warmtestation.

Figuur 2 Schematische weergave Warmtestation, WOS en de demarcatie tussen warmtedistributie- en warmtetransportsysteem

Definitie Warmtedistributiesysteem (ook genoemd "secundair net")

Het geheel aan leidingen en installaties, op lokaal niveau, dat zorgt voor distributie van warmte van de warmtebron(nen) naar de eindgebruikers van de warmte. Het warmtedistributiesysteem is door middel van de warmtewisselaar in het WOS (hydraulisch) gescheiden van het Warmtetransportsysteem. Naast de warmte die via het WOS geleverd wordt aan het Warmtedistributiesysteem, kunnen er ook andere warmtebronnen zijn die warmte leveren aan het Warmtedistributiesysteem. Hoe het Warmtedistributiesysteem wordt geconfigureerd en hoe groot de warmtebehoefte is, is aan het lokale warmtebedrijf en de gemeente om te bepalen.

Definitie Warmtetransportleiding

De dubbele leiding (aanvoerleiding en retourleiding) met bijbehoren, met een buitendiameter van 90 centimeter en een binnendiameter van 70 centimeter per leidingbuis, die ondergronds naast elkaar worden gelegd. De naar of van deze aanvoer- en retourleiding lopende transport- en secundaire leidingen vormen geen onderdeel van het Project.

Toelichting op de ontwikkeling van een Warmtestation en een WOS:

1. Het bepalen van de locatie, het ontwerpen en realiseren van aansluitleidingen en Warmtestations ten behoeve van de gebieden rondom het tracé van WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag, geschiedt in gezamenlijkheid tussen de betreffende gemeente, het warmtetransportbedrijf en het lokale warmtebedrijf. Dit vormt geen onderdeel van de huidige projectscope van project WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag.

N.V. Nederlandse Gasunie

Datum: 15 juli 2020

Onderwerp: Definitie Aftak en demarcatie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

2. Op dit moment omvat het project WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag één WOS in Den Haag, aangezien daar op een bestaand warmtedistributienet van Eneco wordt aangesloten. Voor het overige worden Aftakken geplaatst, die op een later moment kunnen worden gebruikt voor een aansluitleiding en een warmtestation ten behoeve van de verschillende gemeenten.
3. Het bepalen van de locatie, het ontwerpen en realiseren van een Warmtestation hangt af van lokale omstandigheden en verschillende stakeholders. De omvang en locatie van een Warmtestation moet bijvoorbeeld worden afgestemd op de omvang van de warmtevraag in het gebied, zodat het Warmtestation kostenefficiënt en toekomstbestendig kan worden gerealiseerd. Hetzelfde geldt voor het bepalen van de installaties benodigd voor het Warmtedistributiesysteem. Een en ander moet in overleg worden bepaald op basis van de analyse en wensen van de betreffende gemeenten, het bedrijf dat de warmtelevering in het gebied gaat verzorgen en warmte uit WarmtelinQ Vlaardingen – Den Haag gaat inzetten en WarmtelinQ.
4. Afhankelijk van de lokale situatie en voorkeuren van de distributeur van warmte kan het wenselijk zijn om het WOS in één gebouw onder te brengen, samen met hulpketels. In die gevallen moet bij de ruimtelijke inpassing rekening worden gehouden met een groter gebouw en andere veiligheidscontouren.

Aan
Provincie Zuid-Holland

Van
WarmtelinQ

Kenmerk:
WIQ-O&V 7402

Via

Datum
6 november 2020

Onderwerp
Planning project bijlage bij SOK

Voorjaar 2020	start MER-procedure NRD
Zomer 2020	Voorontwerp PIP
Eind oktober-2020	Indienen formele vergunningaanvragen bij de bevoegde gezagen
Begin december 2020	Ontwerpbesluiten gereed en ontvangen door PZH
Eind januari 2021	Start inspraak ontwerp PIP, ontwerpbesluiten en het Combi-MER
Oktober 2021	Vaststellen van het PIP door Provinciale Staten
Oktober 2021	Beroepsprocedure (start met 6 weken terinzagelegging)
Juni 2022	start aanleg
2024	operationeel (start warmtelevering)

KRUISINGEN		
DET.	TITEL	TECHNIEK LENGTE
01	VIADUCT A30	O.O. 50m
02	LEP/LARSINGEL	GFT 103m
03	ZVANDINGSEL	GFT 275m
04	VIADUCT EUROPABOULEVARD	O.O. 38m
05	SIS HOLY	HDD - SIS 101m
06	ECO-AQUIADUCT	O.O. 65m
07	ZUIDKADIE	GFT 276m
08	KENTENBURGPAD	GFT 27m
09	BUITENHOPDREEF	GFT 137m
10	KRUTHUSWEG	GFT 166m
11	PIERRE VAN HOUWEDIADUCT	O.O. 40m
12	SIS BUITENWATERSLOOT	HDD - SIS 890m
13	COLLUNTUNNEL	O.O. 10m
14	SIS KERSTANJE - AANVOER	HDD - SIS 933m
15	SIS KERSTANJE - RETOOR	HDD - SIS 1016m
16	AA	HDD - SIS 965m
17	CHURCHILLAAN EN GENERAAL SPOORLIJN	HDD - SIS 965m
18	PR. BEATRIKLAAN	O.O. 16m
19	PR. BEATRIKLAAN	O.O. 16m
20	VAN VREDEBURCHWEG	O.O. 30m
21	MIDDACHTENWEG	GFT 158m
22	ERASMUSWEG	HDD - VPS 379m
23	LAAKKANAL	HDD - SIS 877m
24	DE LA REYWEG	O.O. 15m
25	SCHALBURGERSTRAAT	O.O. 30m
26	KEMPSTRAAT	O.O. 8m
27	TRANSVAALPARK	O.O. 245m
28	DELFTSALAAN	GFT 18m
29	LOODUNSEKADIE	GFT 91m
30	HTH SPOOR TRIPSTRAAT	O.O. 15m

LEGENDA		
	TRACE	
	LEIDINGS OVER NOORD (LON)	
	HDD	
	GFT	
	GEMEENTEGRENS	
	ROUTEKAARTNUMMER	
	KRUISINGNUMMER	

OPMERKINGEN
- KILOMETRERING BETREFFT DE LENGTE VAN DE LEIDING EN IS GEMETEN OVER DE EXPANSIELOOPS
- LOT A 4647 m
- LOT B 4587 m
- LOT C 6270 m
- LOT D 3564 m
- LOT E 3710 m
- LENGTE TRACE LON TOTAAL: 22778 m

TRACEKAART
WARMTELIJN
TRACE VLAARDINGEN - DEN HAAG

LOT A 1m E

STATUS	BEVINDT ZICH OP	APR 2020	TEB	ACT	1	©2020 N.V. NEDERLANDSE GASUNIE
VERSIE	ACTUËLE TOEGANG	TEB	ACT	1	TEB	TEB
VOOR ZAKELIJKE DOELEN	VOOR ZAKELIJKE DOELEN	TEB	ACT	1	TEB	TEB
VOOR	VOOR	TEB	ACT	1	TEB	TEB
VOOR	VOOR	TEB	ACT	1	TEB	TEB
VOOR	VOOR	TEB	ACT	1	TEB	TEB

Warmtelin... X-805-KT-000-1 1

Provinciale plankosten

In onderstaand overzicht zijn de verschillende typen kosten weergegeven. Samen telt dat op tot een bedrag dat als lumpsum is opgenomen in de Samenwerkingsovereenkomst.

Ambtelijke kosten, geraamde uren betrokken ambtenaren. De inspanningen zullen met pieken en dalen verlopen. Meeste inzet zal worden gepleegd door de projectleider ondersteund door collega's, zoals GS-ondersteuning, projectmedewerkers, juristen en programmamanagers.

Naast de werkzaamheden voor het PIP, de coördinatie werkzaamheden en de voorbereiding van de benodigde besluiten voor dit project vraagt ook het opstellen van het SOK inzet van provinciale medewerkers zoals financiële expertise. Te verwachten valt dat er na besluitvorming nog een beroepsprocedure volgt ook hier zal inzet van juridische bijstand vanuit de provincie nodig zijn. Geraamd is dat er gemiddeld voor al deze personen samen een inzet is van 24 uur per week. Gerekend vanaf 18-12-2019 (besluit PS) tot 1 december 2021, minus 2 X 6 weken recesperiodes, betreft het dan om 90 weken plus 4 weken voor de beroepsprocedure voorbereidingen, = 94 weken. 94 weken maal 24 u = 2.208 uur. Gerekend met een uurtarief van € 99,- /uur (uurtarief voor extern gebruik voor schaal 12, inclusief ondersteuning door FJZ bedraagt €99/uur) resulteert dat in een bedrag van: **€ 218.592, =**

Dit is exclusief de benodigde juridische externe inhuur, voor continue juridische bijstand van de projectleider, waarin al wordt voorzien doordat Warmtelinq de jurist hiervoor inhuurt bij RHDHV. Mocht in 2021 de huidige constructie niet worden voortgezet dan is de provincie genoodzaakt deze expertise direct in te huren en dit zal extra in rekening worden gebracht.

Kosten voor de m.e.r.

DCMR¹: Meerkosten voor de milieueffect rapportage-werkzaamheden: Raming 200 uur, kosten € 22.814.-. Advieskosten bij de commissie voor de m.e.r. Voor dit advies geldt het basistarief uitgaande van het tarief van 2020 bedraagt dat: € 28.000, = (exclusief BTW). Zie onderstaande tabel.

Website Cie. voor de m.e.r. Tariefstelling 2020: Tabel 1: Basistarief 2020 (alle bedragen zijn exclusief btw)

	Volledig tarief	Gereduceerd tarief (voor veehouderijen bijvoorbeeld)
Gemeente	€ 23.500	€ 14.000
Provincie/ Waterschap	€ 28.000	€ 16.500
Rijk	€ 37.500	€ 23.000

m.e.r. kosten bedragen: € 22.814 + € 28.000 = **€ 50.814, =**

Advertentiekosten

Officiële bekendmakingen worden gepubliceerd. Dat is viermaal: Bij het startbesluit en de NRD, bij de ontwerpbesluiten (twee ronden mandjes) en bij de definitieve besluiten.

Media kost € 8000, = per publicatie ronde, totaal 4 x € 8000 = € 32.000, =

Daarbij komt een extra advertentieronde op verzoek van de betrokken partijen om bij de vergunningaanvragen hierover een (niet verplichte) publicatie te plaatsen. Aangezien er twee ronden van aanvragen zijn, zijn dit twee extra ronden: 2 x €8000 = € 16.000, =

Totaal betreffen de advertentiekosten: **€ 48.000, =**

---

¹In het werkplan 2020 van de DCMR staat aangegeven dat er milieueffect rapportage-werkzaamheden worden verwacht in het kader van de Pip warmteleiding Midden. Raming 200 uur, kosten € 22.814.-. Kosten voor dergelijke m.e.r.-plannen komen voor rekening van de desbetreffende afdeling (RWB dus in dit geval).

Vergaderlocaties projectgroep:

Per keer € 435, =. 6 x 435 = **€ 2610,-**

Planschadekosten (inclusief inhuur van onderzoeksbureaus) worden op basis van de overige afspraken in het SOK achteraf verrekend op basis van ingekomen planschadeverzoeken en de toegekende planschadevergoeding(en). In dit overzicht is dat bedrag dus € 0, =

Dit betekent dat gedeclareerd zal worden:

Ambtelijke kosten	€ 218.592, =
m.e.r. gerelateerde kosten	€ 50.814, =
Advertentiekosten	€ 48.000, =
Projectgroep kosten (vergader loc)	€ 2.610, =
Totaal =	€ 320.016, =

Het bedrag van € 320.016, = wordt in het SOK opgenomen als een Lumpsum bedrag.

WarmtelinQ

provincie HOLLAND
ZUID

Communicatieplan Warmtetransportleiding Vlaardingen-Den Haag

Bijlage bij de Samenwerkingsovereenkomst tussen LdM CV en Provincie Zuid-Holland

Inhoud

Inhoud

Communicatieplan Warmtetransportleiding Vlaardingen-Den Haag	1
Vooraf	3
1. Situatieschets	4
2. Aard van het werk	5
2.1 Werkzaamheden	5
2.2 Overlast	5
2.4 Thema's	5
3. Communicatie-aanpak	6
3.1 Algemene werkwijze	6
3.2 Taakverdeling	6
3.4 Omgang met de pers	7
4. Participatie-aanpak	8

Vooraf

De warmtetransportleiding tussen Vlaardingen en Den Haag is een omvangrijk project dat veel impact zal hebben op de omgeving. Goede, transparante en tijdige communicatie is nodig om omwonenden en bedrijven en voorzieningen langs het tracé mee te nemen in de werkzaamheden.

In samenwerking met provincie Zuid-Holland en de 6 gemeenten langs het tracé is er een communicatiewerkgroep opgericht. Doel van de werkgroep is zoveel mogelijk gezamenlijk de communicatie te organiseren en qua timing van de communicatie samen op te trekken. Dit communicatieplan schetst daarvoor de kaders.

De algemene uitgangspunten voor communicatie zijn vastgelegd in het plan van aanpak Provinciaal inpassingplan provinciale coördinatie-regeling en m.e.r.-procedure Leiding door het Midden (december 2019). Dit communicatieplan dat als bijlage bij de Samenwerkingsovereenkomst is gevoegd, betreft een uitwerking van die algemene uitgangspunten. Per gemeente worden nadere afspraken gemaakt over maatwerkcommunicatie.

1. Situatieschets

Gasunie heeft van het Ministerie van EZK de opdracht gekregen in Zuid-Holland een hoofdtransportleiding voor warmte aan te leggen, waarmee restwarmte uit de Rotterdamse haven kan worden geleverd aan naar schatting 150.000 woningen en bedrijven. Het project, WarmtelinQ, is onderdeel van het provinciale beleid om de energietransitie naar een aardgasvrije en CO₂-neutrale toekomst te realiseren. Ook past WarmtelinQ goed in de ambitie van provincie Zuid-Holland om met een provinciale Warmterotonde op termijn ongeveer 500.000 huishoudens en bedrijven aan te sluiten op een warmtenetwerk.

Het project (WarmtelinQ) heeft voorsnog 3 deeltracés: Vlaardingen-Den Haag (dit tracédeelt stond eerder bekend onder de naam Leiding door het Midden), Vondelingenplaat-Vlaardingen en Delft-Westland. Ook wordt onderzoek gedaan naar twee deeltracés in de Rotterdamse haven.

Dit communicatieplan betreft alleen het tracé Vlaardingen-Den Haag.

Warmtetransportleiding Vlaardingen Den Haag loopt door de gemeenten Vlaardingen, Schiedam, Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Den Haag. Voor de warmtetransportleiding Vlaardingen-Den Haag wordt door de Provincie Zuid-Holland een Provinciaal inpassingsplan opgesteld, is de provinciale coördinatie procedure van kracht en wordt een m.e.r.-procedure gelopen.

Omgeving

Het voorgenomen tracé van de leiding loopt door industrieel havengebied, agrarisch gebied, bedrijventerreinen, woonwijken en drukke, stedelijke gebieden. De leiding betreft een aanvoer- en een retourleiding en wordt aangebracht via zogeheten 'open ontgravingen' en deels door boringen. In beide gevallen is er sprake van overlast: er zijn werkstroken nodig van zo'n 11 meter breedte, worden soms tijdelijke werkwegen aangelegd, wordt bouw materiaal neergelegd en er zal sprake zijn van hinder voor de omgeving door geluid en verkeersafsluitingen tijdens de werkzaamheden.

2. Aard van het werk

2.1 Werkzaamheden

Er worden twee leidingen voor transport van warm water met een diameter van maximaal 700 mm aangelegd tussen Vlaardingen en Den Haag (aanvoer en retour) met T-stukken en een aansluitpunt in Delft. De leiding komt volledig ondergronds te liggen. Er zal daarom sprake zijn van open ontgraving, gestuurde boringen (voor langere stukken) en gesloten frontboringen (voor kortere stukken).

2.2 Overlast

De omwonenden van het voorgenomen tracé zullen op verschillende manieren overlast ervaren. Na aanleg van de leiding is er geen sprake meer van overlast: de leidingen komen ondergronds te liggen en zijn daarna niet meer zichtbaar.

Verkeershinder:

- Straten en wegen zijn afgesloten of minder goed bereikbaar waardoor huizen, winkels en bedrijven minder goed bereikbaar zijn of parkeeroverlast optreedt.
- Verkeer wordt omgeleid, waardoor overige straten in de omgeving te maken krijgen met meer verkeer en er zal sprake zijn van langere reistijden voor verkeer dat met omleidingen te maken krijgt.
- In sommige gevallen worden er tijdelijke werkwegen aangelegd.
- Voor reizigers met het openbaar vervoer, vooral de bus, zal de aanleg kunnen leiden tot grotere loopafstanden en langere reistijden.

Geluidsoverlast:

Er kan zowel overdag als 's nachts geluidsoverlast optreden door af- en aanrijdend werkverkeer en de werkzaamheden zelf (graven, boren, lassen enz). WarmtelinQ zal samen met de gemeenten afspraken maken over de werktijden van de aannemer om de overlast te beperken.

2.4 Thema's

Er is discussie over de aanleg van de warmtetransportleiding, de kosten en de duurzaamheid van de warmtevoorziening. Daarbij kan maatschappelijk en politieke weerstand ontstaan. Daarnaast kent dit project de risico's die dit soort werkzaamheden met zich meebrengen op het gebied van bouwveiligheid, bereikbaarheid, parkeeroverlast, schade enz. Vragen worden gesteld over o.a. de kosten, de duurzaamheid, bomenkap en de overlast van de aanleg. Deze discussies spelen incidenteel in de (lokale) media, maar ook in de politiek en op het niveau van bewoners- en actiegroepen een belangrijke rol.

3. Communicatie-aanpak

3.1 Algemene werkwijze

Draagvlak op bestuurlijk niveau en een tevreden omgeving zijn cruciaal om de projectdoelstellingen te behalen. Daarom werkt WarmtelinQ volgens de principes van het Strategisch Omgevingsmanagement (SOM): De aanpak voor SOM is gebaseerd op vertrouwen dat ontstaat vanuit oprechte interesse, betrouwbaarheid en transparantie. De gezamenlijke meerwaarde (mutual gains) staat daarbij voorop, waarbij het draait om een goede relatie op de lange termijn.

Onder 'omgeving' verstaat WarmtelinQ de organisaties en individuen die betrokken zijn of te maken krijgen met de aanleg van WarmtelinQ, van professionele partijen (projectpartners, bevoegde gezagen, belangenorganisaties) tot burgers en bedrijven.

Voor WarmtelinQ werken 3 omgevingscoördinatoren die het werkterrein onderling verdelen:

- Den Haag
- Rijswijk en Delft
- Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland.

In algemene zin is de afdeling communicatie verantwoordelijk voor de brede, informerende publiekscommunicatie richting omwonenden en verkeersgebruikers. De omgevingscoördinator is verantwoordelijk voor de contacten met de stakeholdergroepen met specifieke belangen (ondernemers, verenigingen, belangengroepen e.d.). De omgevingscoördinatoren zijn gedurende de planfase en de uitvoeringsfase via mail bereikbaar voor vragen van alle stakeholders.

Het participatie-, communicatie- en omgevingsmanagement moeten als resultaat opleveren:

- een tracé dat op zoveel mogelijk steun kan rekenen;
- kennis vanuit de omgeving wordt benut: vroegtijdig in contact treden en de omgeving als kennisbron en partner voor WarmtelinQ beschouwen;
- geen verrassingen voor en vanuit de omgeving, dus: zichtbaar en vindbaar zijn;
- voor elke belanghebbende een passende vorm van betrokkenheid, die hen in staat stelt voor hun belang op te komen en in gezamenlijkheid te werken aan oplossingen waar dat nodig is;
- goede relaties met belanghebbenden met oog op de lange termijn.

3.2 Taakverdeling

Het uitgangspunt is dat de communicatie in goed overleg tussen Gasunie/WarmtelinQ de gemeenten en de Provincie Zuid -Holland verloopt.

Gasunie/WarmtelinQ heeft de regie in de communicatie, initieert de acties, voert die uit en produceert de communicatiemiddelen. Daarvoor worden primair de eigen kanalen gebruikt. Waar

nodig of wenselijk worden in goed overleg met de gemeente en de provincie communicatiekanalen van de gemeente of provincie ingezet.

Waar het de algemene, projectbrede communicatie betreft, houdt Gasunie/WarmtelinQ de gemeenten en de provincie op de hoogte van de plannen en uitingen. Waar het communicatie op gemeentelijk niveau betreft, worden plannen, middelen en inhoud steeds afgestemd met de betreffende gemeente.

De provincie faciliteert de communicatie waar nodig door specifieke informatie te verstrekken, toegang te geven tot provinciale kanalen, interne contacten tot stand te brengen en aanwezig te zijn bij bewonersavonden.

3.4 Omgang met de pers

De houding naar de pers is open en transparant. Dat betekent dat we de informatie geven die op dat moment beschikbaar is. WarmtelinQ zoekt actief contact met regionale en lokale media en houdt de gemeenten op de hoogte van de contacten. Persberichten over de lokale situatie worden afgestemd met de provincie of de betreffende gemeente.

De perswoordvoering is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van LdM, de Provincie en de betrokken gemeenten. LDM is coördinator wanneer de communicatie betrekking heeft op de uitvoerings- en bouwcommunicatie met betrekking tot WarmtelinQ zoals persinterviews, persberichten en het beantwoorden van mediavragen. Wanneer het bestuursrechtelijke aangelegenheden betreft, treedt de Provincie of de desbetreffende gemeente op als coördinator. In beide gevallen wordt afgestemd met de andere betrokken partijen.

Woordvoering

De woordvoerders van de betrokken partijen houden onderling contact bij persmomenten. Provincie Zuid-Holland initieert een whatsappgroep met de woordvoerders van de gemeenten en Gasunie. Als het om politieke issues gaat is de provincie in de lead, gaat het om publiekscommunicatie, dan is Gasunie in de lead.

4. Participatie-aanpak

Het participatie en omgevingsmanagement van WarmtelinQ zet in op: Meedoen, Meedenken en Meeweten. Zie afbeelding hieronder.

In de praktijk verloopt de communicatie met de bovenste twee categorieën voornamelijk via formele overlegstructuren, bijvoorbeeld een projectgroep.

De communicatie zal zich in de praktijk vooral richten op de onderste categorie (meeweten). Deze categorie wordt geïnformeerd via diverse kanalen, maar WarmtelinQ gaat - in overleg met gemeenten – ook met hen in gesprek op bewonersavonden.

Praktisch gezien zet WarmtelinQ in op:

Tijdens voorbereiding- en planfase:

- Omgeving vroegtijdig informeren

Tijdens uitvoering/realisatie:

- Overlast voor de omgeving tot een minimum beperken
- Alle woningen en bedrijven toegankelijk en bereikbaar houden
- Werkgebied gelijkwaardig of beter achter laten.

Prioriteren van stakeholders

Beoogd resultaat	Participatieniveau	Type stakeholders	Belang, invloed score	Benaderingsstrategie
Bestuurlijk akkoord Vergunning Zakelijk recht ovk. Gebruiks ovk. Akkoord (op ligging)	MEEDOEN (participeren)	Gemeenten Weg-, rail- en waterwegbeheerders (private) grondeigenaren Kabel- en leidingeigenaren		Benaderingsstrategie Voorlopig ontwerp bespreken, raakvlakken signaleren en oplossingen bieden waar mogelijk.
Geen bezwaar	MEEDENKEN (consulteren)	Omwonenden Belangenverenigingen Bewonersverenigingen Bedrijvenverenigingen Weggebruikers		Benaderingsstrategie Impact en overlast voor de omgeving bespreken en oplossingen bieden waar mogelijk.
Informeren	MEEWETEN (informeren)	Brede publiek		Benaderingsstrategie Nut en noodzaak van het project uitdragen. Omgeving tijdig, juist en voldoende uitgebreid informeren.